

MI KÖZÜNK HOZZÁ?

— SAJTÓ KÉZIKÖNYV —

• Magyarország és a nemzetközi fejlesztés •

MI KÖZÜNK HOZZÁ? MIÉRT KELLENE MAGYARORSZÁGNAK FOGLALKOZNI A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSEL?

Erre három egyszerű válasz adható.

- 1:** Magyarország – akár érezzük ezt, akár nem – a világ tehetősebb országai közé tartozik. Ezt „mondja ki” az Európai Unióhoz való csatlakozásunk, erről árulkodik OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) tagságunk is. Tagságunk ezen élenjáró nemzetközi intézményekben rengeteg lehetőséggel jár, de egyben elvárásokat is hordoz. Az egyik ilyen, hogy támogassuk a nálunk nagyságrendileg rosszabb helyzetben lévő országok fejlődését.
- 2:** Az emberi jogokra épülő korszerű fejlesztéspolitikára (HRBA – Human Rights Based Approach) alappillére, hogy a fejlődés nem kegy, nem adomány, hanem a legalapvetőbb jog. Az Emberi Jogok Nyilatkozata teljesen egyértelműen leszögezi, hogy a civil és polgári jogok mellett, mindenkit megilletnek bizonyos gazdasági, társadalmi jogok is – pl. az élelemhez, a hajlékhoz, vagy a munkához való jog. Ezek biztosítása nem jóindulat, hanem a jognak való megfelelés kérdése.
- 3:** A harmadik válasz kevésbé formai. A globalizált világ elsődleges jellegzetessége, hogy minden mindennel összefügg, összekapcsolódik. Elmúlt már az a világ, amikor voltak az „ők” (valahol távoli kontinenseken), és voltunk „mi” (az itt-és-most-ban), s a kettő csak alkalmilag érintkezett. Ma, akár az ökológiai, akár az emberjogi, akár a szociális kérdéseket nézzük, a világot az összekapcsoltság, sőt az „egymásrautaltság” jellemzi. Ha csak olyan kérdéseket vizsgálunk, mint pl. a bevándorlás, vagy a nem megfelelő egészségügyi körülmények miatt felbukkanó járványok (ld. SARS), vagy az elégtelen szabályozás miatt előálló környezetszennyezés, világosan látható, hogy ami tőlünk sok ezer kilométerre történik, előbb vagy utóbb (manapság inkább előbb) igenis megjelenik, „belép” a mi életvilágunkba.

Mindebből az következik, hogy nemcsak morális felelősségünk, és jogi kötelességünk segíteni a rászorulókat, felemelni az elmaradott régiókat, javítani az ottlakók életminőségén, hanem sok pragmatikus, ha tetszik, önrdekű tényező is elengedhetetlenné teszi ezt.

MIÉRT NEM A HAZAI SZEGÉNYSÉGGEL FOGLALKOZUNK?

Ez a kérdés sohasem vagy-vagy, mindig is-is. Ugyanis párhuzamosan igaz mindkét állítás.

Hogy Magyarországon is nagyon súlyos probléma a szegénység, beleértve a mélyszegénységet (pl. kevesen tudják, hogy ma a Magyarországon élő 2,2 millió gyermek közül 430 ezer szegénynek tekinthető. Ez nagyon magas szám!)

Magyarország a gazdasági adottságai miatt mindazonáltal a donor-országok közé tartozik, és mind jogi, mind morális kötelessége segíteni a nálánál jelentősen szegényebb országokat, ahol a szegénység és a nélkülözés mind számában, mind mélységében nagyságrendileg(!) súlyosabb probléma.

Ha a hazai és a globális szegénység közötti összefüggést keressük, ez nem abban az elvi és gyakorlati szinten egyaránt hamis kérdésfeltevésben található meg, hogy egy felelős kormány, egy elkötelezett civil szervezet, vagy egy tudatos állampolgár vagy a globális vagy a hazai szegénység ellen tud csak fellépni.

Ez rendszerint azoknak az „érve”, aki sem a globális, sem a lokális szegénységgel nem akarnak foglalkozni.

A gyakorlat világában nagyon sok eszköz, mód és minta van a szegénységkezelésre. Mindennek azonban az az előfeltétele, hogy az ember akarjon valamit kezdeni ezzel a kérdéssel. Gyakran tapasztaljuk, hogy a szegénységgel találkozáskor (legyen az hazai vagy nemzetközi) sokan azt a megoldást választják, hogy egyszerűen nem vesznek tudomást róla, „elfordítják a fejüket”. Minden szegénységkezelésnek az kell hogy legyen az első lépése, hogy a társadalom tudatában „láthatóvá” váljon ez a probléma.

A fejlődés mint globális igazságosság

Scheiring Gábor

A felvilágosodás nagy ígérete a szabadok és egyenlők (világ)társadalma volt. A nemzetközi fejlesztés politikája ezt az aligha kritizálható célt tűzte zászlajára. A huszonegyedik század hajnalán elgondolkodva a fejlesztéspolitikai helyzetén joggal merül fel a kérdés, vajon az elmúlt évtizedekben követett fejlődési út tényleg közelebb vitte-e az emberiséget ahhoz, hogy lehetővé tegye a jelen és jövő generációk számára emberi jogaik megvalósítását, szabadságuk alkotó kibontakoztatását? Mennyiben fenntartható és igazságos az a globális rend, melyet a második világháború utáni fejlődés eredményezett? **S** ha úgy találjuk, hogy a korunk világára jellemző egyenlőtlenségek obszcének, s az ökoszisztéma kizsákmányolásának mértéke esztelen, vajon milyen fejlődést képzeljünk el magunknak?

Szembenézve e kérdésekkel, érdemes felidézni a nemzetközi fejlesztéspolitikai történetét. A gondolat, hogy a világ egyik részét a másik feléhez fel kell zárkóztatni, a második világháború után vált a nemzetközi politika fontos témájává. 1949. január 20-án Henry Truman elnök beszédében kijelölte az Egyesült Államok és szövetségesei előtt álló feladatot: a modern nyugati társadalmak ipari és tudományos eredményeire támaszkodva ki kell emelni a világ másik felét az alulfejlettség állapotából. Wolfgang Sachs a fejlesztés korszakának nevezi a beszédet követő negyven évet. Az ezt megelőző gyarmatok korszaka és a rákövetkező globalizáció korszaka egyaránt fontos ismérvekben különbözik a fejlesztés korszakától.

A fejlesztés korszakának legfontosabb jellemzői a lineáris időfelfogás és a hierarchikus természet. Eszerint a világtörténelem egy egyenes mentén megragadható, a különböző térségek pusztán abban térnek el egymástól, hogy az egyenes mely pontján találhatóak éppen. Elöl vannak a „fejlett” országok, akikhez képest beazonosítható, hogy az „alulfejlettek” éppen a történelem mely szakaszán járnak. A fejlesztés korszakának újdonsága, hogy a fej-

lődés passzív fogalma aktív fogalommá alakult, azt sugallva, hogy lehetőség van rá, hogy emberi tervezéssel és beavatkozással az alulfejlett országokat a fejlett országok mintájára átalakíthassuk. A haladás a mérnökök és tervező közgazdák feladata lett.

A kor uralkodó gazdaságelmélete a keynesi gazdaságtan volt. A keynesi gazdaságtan a huszadik század elejének tapasztalatára épült: a teljesen szabadjára hagyott piac válságokat szül, amit állami beavatkozással tompítani lehet. A gazdasági növekedés tervezése a makrogazdaságtan eszköztárára építve állami feladat, melynek révén elkerülhetőek a hirtelen válságok, és legyőzhető a mélyszegénység. Állami programok (közmunka, egészségügy) és tervezés segítségével a kapitalizmus minőségileg új szintre röppítheti a civilizációt. A fejlődés és a gazdasági növekedés azonosításához járult hozzá a „nagy mutató” (GNP) kidolgozása is, melyre 1939-ben került sor. Lehetővé vált, hogy a legkülönbözőbb szerkezetű, történetű és kultúrájú országokat a fejlődés egyetlen univerzális mércéje mentén sorba rendezzük. A fejlesztés szakértői a világháború utáni helyreállítás és a kapitalizmus aranykorának sikeréből táplálkozó optimizmussal vetették bele magukat az elmaradott térségek felzárkóztatásának feladatába.

Mivel a fejlesztés eredményességét a GNP skáláján való előrehaladással azonosították, a fejlesztéspolitikai fókuszában a pénzben mért jövedelmek bővítése állt. Az olyan célok, mint az autonómia, szabadság vagy igazságosság csak mint a jövedelem bővítésének következményei jelentek meg a fejlesztéspolitikában. **A nem gazdasági célok, a társadalom kulturális integritása vagy bizonyos vallási szempontok követése, kívül estek a fejlesztés látókörén.** Az alulfejlett országok számára egyetlen út maradt: az ipari civilizáció lemásolása.

A fejlesztés programja nem csak sajátos paradigmátikus tartalma révén gyakorolt erőszakot a nem európai kultúrákon. Az Egyesült Államok birodalmi terjeszkedése nem közvetlen elnyo-

másra, gyarmattartásra épült, szemben a korábbi brit, illetve nyugat-európai gyakorlattal. A második világháború után globális szuperhatalomként fellépő Egyesült Államok az uralom sajátos formájaként a világgazdasági rendszerbe történő integrációt használta. Óriáscegei és fejlett kereskedelmi hálózatai révén a világgazdaság megszervezése saját növekedését szolgálta. Ha Amerika fel akarta venni a terjedő kommunizmussal, akkor vonzó alternatívát kellett kínálnia a billegő „alulfejlett” államoknak. A keynesi típusú gazdaságpolitikára épített fejlesztés, a nemzeti jövedelem fokozatos növelése és az államilag szervezett iparosítás azt a célt szolgálták, hogy a Harmadik Világ elégedetlenjei ne a szovjet modellben ismerjék fel a kiutat.

A neoliberalizmus közpolitikai receptjét a washingtoni konszenzus foglalja össze. E szabálygyűttes tíz pontja azt írja elő, hogy milyen feltételek között kell működnie egy gazdaságnak ahhoz, hogy a nemzetközi gazdaságba minél jobban beilleszkedhessék. A John Williamson által megfogalmazott pontok a következők szerint foglalhatóak össze: költségvetési fegyelem (stabilizáció), a felesleges kiadások visszaszorítása (általában a szociális ellátás és újraelosztás kurtítása révén), a pénzügyek liberalizációja, a tőkeáramlás liberalizációja, kereskedelmi liberalizáció, általános dereguláció, valamint az állami tulajdon leépítése (privatizáció). A washingtoni konszenzus tehát a neoliberalizmus közpolitikai programja, pontjai a **stabilizáció – liberalizáció – dereguláció – privatizáció** négyes köré csoportosíthatók. Ebben áll, aktuálisabban állt, a neoliberalizmus lényege. **A washingtoni konszenzusra épített neoliberális globalizáció kora ugyanis nem váltotta be a támogatói által hozzá fűzött reményeket.** Az ezredforduló környékén a fejlesztéspolitika egyre több művelője új paradigmát kezdett keresni. A kudarc alátámasztására pusztán a legsúlyosabb problémákat emeljük ki:

- **A szegénység helyzetének változatlansága:**

A napi két dollárból élők száma nőtt, a napi egy dollárból élőké valamelyest csökkent, de ez a változás csak a washingtoni ortodoxiát nem követő Kína és India teljesítménye. A Világbank „Voices of the poor” elnevezésű participatív szegénység-felmérése pedig azt mutatja, hogy **a szegények többsége helyzetének romlását élte meg, nőtt az anyagi bizonytalanság, romlott az életminőség.** Ez annak tudható be, amire az „alternatív közgazdászok” oly gyakran figyelmeztetnek: hogy a jól-lét nem mérhető pusztán az egy főre eső jövedelemmel.

- **Az egyenlőtlenségek globális és országon belüli eszkalálódása.** A világ népességének leggazdagabb 20 százaléka a jövedelmek 70 százalékával rendelkezett 1960-ban. 1991-re ez a részesedés 85 százalékra emelkedett. Közben az alsó 20 százalék részesedése a megtermelt jövedelemből 2,3 százalékról 1,4 százalékra csökkent. Az évezred végére a világ népességének leggazdagabb 5 százaléka 114-szer annyit keresett, mint az alsó 5 százalék, míg a felső 1 százalék jövedelme megegyezik az alsó 57 százalék jövedelmével. A 200 leggazdagabb amerikai vagyona közben meghaladta a világ népességének 43%-ának a jövedelmét, vagy 1 milliárd kínai teljes vagyonát.

- **A leglényegesebb környezeti problémák fokozódása (éghajlatváltozás, fajok kihalása, zöldfelület csökkenése):** Az összesített energiahasználat folyamatosan bővült, s vele együtt – bár kevésbé gyors ütemben – a széndioxid kibocsátás. Egy tipikus észak-amerikai jelenlegi ökológiai lábnyoma (4–5 hektár) háromszor akkora, mint amennyi a Földön rendelkezésre álló terület igazságosan rá eső része lenne. **Ha a Földön mindenki úgy élne, mint az átlag kanadai vagy amerikai, legalább három ilyen bolygóra lenne szükségünk, hogy fenntarthatóan éljünk.**

- **A nem neoliberális politikákat követő országok gazdasági sikerei:** A nyolcvanas-kilencvenes években a leglátványosabb gazdasági sikereket épp azok az országok érték el, melyek nem követték a washingtoni konszenzus ortodoxiáját. A távol-keleti országok a fokozatos liberalizációt szelektív iparpolitikával párosították, mely lehetővé tette a helyi gazdaság megerősödését és sikeres globális integrációját. **A rapid liberalizációt követő országok (mint pl. Oroszország vagy egyes latin-amerikai államok) komoly gazdasági és társadalmi válságba sodródtak.**

E kudarc tehát arra vezette a politikusokat, aktivistákat és tudósokat, hogy új vizekre evezzenek. A hivatalos oldal legismertebb belső kritikusaként a Columbia University Nobel-díjas közgazdásza, Joseph Stiglitz útjára indította a poszt-washingtoni konszenzus programját, szembe helyezve a Williamson által megfogalmazott washingtoni konszenzus tíz pontjával. A szegénységi, egészségügyi helyzet figyelmen kívül hagyása, valamint a környezeti problémák elhanyagolása elterelheti figyelmünket a valóságban fenntarthatatlan gazdasági fejlődésről. Stiglitz szerint a latin-amerikai országok sikertelen kitérés kísérletei a neoliberális

rális ortodoxia hibáit jelzik. Úgy gondolja, a neoliberalizmus és a washingtoni konszenzus elszakadt saját közgazdaságtani alapjától, figyelmen kívül hagyva a közgazdaságtudomány legújabb eredményeit. A kormányzati szerepvállalás minden esetben feltétele a fenntartható fejlődésnek: széles körben hozzáférhető oktatás és egészségügy, szociális háló, masszív kutatás-fejlesztés, erős környezetpolitika képezi e szerepvállalás legfontosabb elemeit. Stiglitz a privatizációt sem tartja csodaszernek, beemelve a „mainstream” közgazdasági diskurzusba azokat az eseteket, amelyek a közszolgáltatások magáncégek általi nyújtásának csődjét példázzák, rámutatva egyben az állami, önkormányzati tulajdon potenciáljára. A szabályozási kapacitás hiánya és a korrupció gyakran veti vissza a magáncégek teljesítményét. Stiglitz szerint nem elég a washingtoni konszenzus foltozgatása, az alapvető tételek újragondolása szükséges. Érdemes leszögezni, hogy **Magyarországon ez a párbeszéd lényegében elmaradt**, a poszt-washingtoni konszenzus irányába való elmozdulás, a politikai liberalizmus reneszánsza a gazdasági libertarizmus kritikájának formájában sajátos történelmi helyzetünk, ütfüggőségeink eredményeként még várat magára.

Vajon beérhetjük a Stiglitz és társai féle új fejlesztéspolitikával? Túl azon, hogy a poszt-washingtoni konszenzus diskurzusa egyértelmű tette a neoliberalizmus kudarcát – és e tekintetben fontos szemléletváltozást takar –, mégsem érhetjük be ennyivel. **Megérett az idő, hogy a fejlesztés politikáját felváltsa a globális igazságosság politikája.** E politika négy dimenzióban kell, hogy változást hozzon. **Először is alapvető fontosságú a globális környezeti igazságosság megteremtése.** Az iparosodott országok aránytalanul nagy terhet rónak a földi ökoszisztémára, azaz aránytalanul sokat sajátítanak ki a rendelkezésre álló ökoszisztéma-szolgáltatásokból. **A globális dél fenntartható humán fejlődése elképzelhetetlen anélkül, hogy a globális észak ne csökkentse ökológiai lábnyomát.** Talán ez a legnagyobb feladat, amit a jól-lét globális előmozdítása érdekében az iparosodott országok megtehetnek. A globális éghajlatváltozás mindannyiunk számára egyértelművé tette, hogy **civilizációnk jelenleg olyan mértékben terheli a környezeti erőforrásokat, hogy az nem fenntartható.** Mivel e terhelés döntő része a ma „fejlett” országoknak nevezett régióból származik, ezen országok nem tekinthetők többé a fejlődés élénjáróinak. Az általuk

bejárt út még egyszer járhatatlan. Az iparosodott országoknak ezért élen kell járniuk a környezeti terhelésük csökkentésében, addig méréselve ökológiai lábnyomukat, míg az el nem éri a rájuk eső igazságos mértéket. **A fejlesztéspolitikának nincs értelme globális környezeti igazságosság nélkül, ennek megteremtése pedig ott kezdődik, ahova a nemzetközi fejlesztés eddig nem tekintett: a világgazdaság centrum-országaiban.**

Másodsor, nem halogatható tovább a globális gazdaság intézményrendszerének igazságosabbá tétele. Gondoljunk csak a nemzetközi kereskedelmi rendszerre. A kereskedelmi rezsím sokkal jelentősebb, számszerűsíthető jóléti hatással jár, mint a nemzetközi fejlesztéspolitika fő eszköze, a segélyezés. A legszegényebb országok munkaerőpiacán a mezőgazdaság a mai napig meghatározó, a szegények háromnegyede a mezőgazdasági szektorban dolgozik. **Az iparosodott országok kereskedelemkorlátozó intézkedései csak a mezőgazdaság terén évente 20 milliárd dollárnyi jóléti veszteséget okoznak a fejlődő országoknak konzervatív számítások szerint, ami majdnem fele az összes segélyáramnak.** Az Unió és az Egyesült Államok által fenntartott protekcionista, és agrárdömpinget eredményező mezőgazdasági rendszerek tehát óriási veszteséget jelentenek a déli mezőgazdasági termelőknek. A szolgáltatásliberalizációért cserébe a legtöbb fejlődő ország ezért a mezőgazdasági termékeinek piacra jutását követelné, erre azonban eddig sem az USA, sem az EU nem volt hajlandó. Pedig e mezőgazdasági rendszerek nemcsak a fejlődő országok termelőit teszik tönkre a termelési költség töredékét kitevő dömpingárok révén, hanem ökológiailag fenntarthatatlannak, hisz a szubvenciók döntő hányada a termelés mennyiségéhez kapcsolódik, így konzerválva a tömegtermelést, az ipari jellegű agrobizniszt, a kisléptékű, fenntartható mezőgazdaság helyett. Dél számára a másik nagy jelentőségű terület, ahol a legfejlettebb államok szintén komoly protekcionista eszközrendszert vettek be, a munkaintenzív feldolgozott termékek, mindenekelett a ruházat és a textilipar. A ruházati és a textilipari vámkos és támogatások eredményeként a fejlődő országok termelői további 30 milliárd dollárnyi bevételtől esnek el. A két területen elszüvedett éves veszteség meghaladja a harmadik világnak folyósított segélyek összegét. **Amit a fejlesztéspolitika nagylelkűen ad, azt a kereskedelempolitika kétszeresen veszi vissza.** Szakítani kell azzal a nemzetközi fejlesztéspoli-

tikával, mely a kereskedelempolitika által okozott károk részleges orvoslására törekszik.

Harmadszor, le kell számolnunk azzal a kulturális szemlélettel, mely a világgazdaság jelenlegi centrum-országait a fejlődés éllovasainak tartja. Az iránymutatás, a nyomorból kiemelés öntelt politikája ugyanúgy elnyomó, mint ahogy a gyarmattartás politikája volt. Lehetővé kell tennünk, hogy a társadalmak elképzeljék saját jövőjüket, lehetővé kell tennünk, hogy megszűlessenek **alternatív modernitások**, lehetővé kell tennünk minden kultúra autonómiáját. A nemzetközi fejlesztés politikája az elmúlt ötven évben abból indult ki, hogy az „elmaradott” országok az élen járó Egyesült Államokat, Európát és Japánt lemásolva mászhatnak feljebb az evolúció létráján. Ha másért nem, legalább az ökológiai válság miatt menet közben egyértelművé vált, hogy **az „élenjárók” által bejárt modernizációs út zsákutca.** Az iparosodott országok nem tehetnek többé úgy, mintha egyedül ők tudnák, merre van előre. A globális igazságosság tehát a tudati és kulturális dimenzióban ugyanúgy fontos, mint a környezeti és gazdasági dimenziókban.

Végül, és mindezek alapján **negyedrészt, haszonzhatatlan az igazságosság fogalmának újragondolása.** Ehhez legelőször is **ki kell szabadítanunk a társadalmi és gazdasági intézmé-**

nyek értékelését az árufetisizmus csapdájából. Az, hogy egy adott társadalom mennyi jószág előállítására képes, még nem mond semmit arról, hogy tagjai milyen mértékben szabadok és önállóak, milyen mértékben képesek képességeik kreatív kibontakoztatására, és mennyiben garantálják a szabadság lehetőségét a következő generációk számára. E szemléletváltás alapját a fejlesztéspolitikában a Nobel-díjas Amartya Sen rakta le, melyre később a humán fejlődés paradigmája épült. Azáltal, hogy Sen figyelmét nem az árukra, hanem az áruk által elérhető dolgokra helyezi, megfordítja a közgazdaságtanban átbillent cél-eszköz viszonyt. **Nem az áru a cél önmagában, hanem az áru által elérhető szükséglet-kielégülés.** Képesek vagyunk-e hosszú életet élni, képesek vagyunk-e egészségben élni, képesek vagyunk-e írni, részt venni a munkamegosztásban, stb. – ezek azok a képességek, melyek meghatározzák szabadságunkat. A gazdasági növekedés önmagában nem eredményezi a szabadság ilyen értelemben vett bővülését, ahhoz megfelelő állami politikák és újraelosztás szükséges. Hogy az emberek egyenlő eséllyel legyenek képesek szabadságuk megvalósítására, eltérő mennyiségű és jellegű erőforrásra van szükség. Ezekre a képességekre kell az újraelosztás intézményeinek koncentrálnia. Ha a fejlesztéspolitika homlokterében az így értelmezett szabadság áll, **az áruk halmozása helyett az életminőség javítása lesz a cél,** s így elképzelhető a fenntarthatóság felé való elmozdulás is.

A fejlesztéspolitikát nem kezelhetjük egy újabb „ágazatként”, melynek teendőit két konferenciával, néhány publikációval és egy kevés segéllyel le lehet tudni. **Bár fontos a segélyezés, és fontosak az egyes fejlesztési projektek, de ennél sokkal fontosabb, hogy olyan globális gazdasági környezetet, olyan nemzetközi szabályrendszert alkossunk, mely lehetővé teszi a legszegényebb országok fenntartható humán fejlődését.** Komolyan kell vennünk, hogy az emberi jogok globális garantálásához kevés a gazdasági növekedés, ahhoz átfogó környezeti-gazdasági-társadalmi és kulturális-politikai erőfeszítésekre van szükség.

Ideje, hogy a fejlesztés jótékonykodó arroganciáját a globális igazságosság józansága váltsa fel. A 19. századi női-jogvédőnek, Mary Wollstonecraft-nak a felkiáltása semmit sem veszített aktualitásából: „Az igazságosság, nem pedig a jótékonyság az, amiből többre van szüksége e világnak”.

1 Sachs 2000

2 Bár maga a szerző nem vállalja fel a „neoliberális” jelzőt, a gyakorlatban legtöbbször mégis az ő tézisei alapján azonosítják e világnézet közpolitikai programját. Ld. Williamson 1990.

3 Narayan és Petesch 2002, UNDP 2003

4 Greig, Hulm és Turner 2007: 4

5 Wackernagel és Rees 2001

6 Stiglitz 2003

7 Stiglitz 2003

8 Hasonló gondolatokat fogalmazott meg az elmúlt években Dani Rodrik (2006), a Harvard University közgazdásza. Szerinte is egyértelműen kitapintható a washingtoni ortodoxia globális visszavonulása, ugyanakkor kevésbé határozott az alternatíva kapcsán.

9 Watkins és Fowler 2002: 97

10 Mary Wollstonecraft (1792): *A Vindication of the Rights of Women* (idézi: Sen and Sudhir 1994: 1)

NEFE aktuális kérdései

Almási Judit

MIÉRT NEMZETKÖZI FEJLESZTÉS?

A nemzetközi fejlesztés a gyarmatosító országok fejlesztési törekvéseiből, valamint a második világháborút követő optimista törekvésekből indult el, melyek szerint nemzetközi összefogással hozzá lehet járulni a szegény országok fejlődéséhez, így is elősegítve a világbékét és az általános jólétet. Ezen az elven alakult meg 1944-ben a Világbank és az IMF, majd 1945-ben az ENSZ, melynek alapító okiratában áll: „hogy támogatják a nagyobb szabadságban megvalósuló társadalmi fejlődést és magasabb életszínvonalat”, továbbá „hogy a nemzetközi intézményrendszert minden nép gazdasági és társadalmi előrelépésének elősegítésére használják”.

FORMÁI

Nemzetközi fejlesztés alatt három fajta, egymástól elkülönülő tevékenységet értünk:

- 1: Humanitárius segélyezés, katasztrófákra való válasz:** ezek az intervenciók általában rövidtávúak, viszont gyors választ adnak természeti katasztrófák vagy háborúk esetében. A humanitárius segélyezés legfontosabb szempontja a jól kiválasztott segélyek gyors eljuttatása azokhoz, akiknek erre a legjobban szükségük van. A humanitárius segélyezés csak korlátozott mértékben tervezhető, hiszen a lényege, hogy váratlan helyzetekre kell reagálnia. Sajnos azonban több olyan helyzet is van jelenleg a világban (pl. Darfur, Afganisztán), ahol a humanitárius segélyeket osztó szervezeteknek hosszabb távon jelen kell lenniük.
- 2: Klasszikus fejlesztési tevékenység:** a humanitárius segélyezéssel ellentétben ez jól tervezhető, hosszútávú változásokat megcélzó tevékenység. Ez, klasszikus esetben, olyan országokban, térségekben indítható el, ahol valamiféle stabilitás már megteremtődött (pl.

háború utáni újjáépítés, valamilyen kormányzat megléte), és a különböző rendszerek felépítése, működésük javítása a célja (oktatás, egészségügy, gazdaság). Ide tartoznak a civil szervezetek közösségfejlesztő tevékenységei (pl. mikrohitelzés közösségi alapon, stb.).

Szemléletformálás, globális nevelés: ahhoz, **3** hogy a donor országokban megfelelő társadalmi támogatása legyen a nemzetközi fejlesztésnek, nagyon fontos, hogy az ország állampolgárai jól informáltak legyenek a világ szegényeinek szükségleteivel kapcsolatban, és kialakuljon a szolidaritás, a segíteni akarás érzése bennük. A globális nevelési programok elsősorban az iskolás korú gyermekek tájékoztatására irányulnak, hogy már fiatal korban kialakuljon bennük a felelősségvállalás igénye, a szemléletformáló programok pedig a társadalom egészének felfogását, gondolkodásmódját próbálják befolyásolni, hogy felelősséget vállaljanak tágabb környezetükért.

KIK?

A tervezés folyamata szerint megkülönböztetünk olyan programokat, amelyeket teljes egészében az állam, a kormányzati intézmények terveznek meg, majd a megvalósításra tendert írnak ki; illetve a nem kormányzati szereplők által ajánlott, általuk végrehajtott programokat, melyekhez az állami szereplők hozzájárulnak. Az első esetben a szükségletek felmérése, a beavatkozási logika kialakítása mind az állam felelőssége, a megvalósításra pedig szerződésben vállalkoznak szereplők, akik lehetnek cégek vagy civil szervezetek is. Ebben az esetben a szerződő felek nem járulnak feltétlenül hozzá saját forrásokkal a megvalósításhoz. A második esetben a nem kormányzati szereplők saját indíttatásból kezdenek hozzá a fejlesztési tevékenységhez, melyhez maguk keresnek különböző forrásokat – többek között állami forrásokat. A beavatkozási logikát, az igények felmérését a nem kormányzati szereplő végzi el, és az állam hozzájárul a tevékenységhez pénzügyi

támogatással. Bizonyos helyzetekben – például amikor a kormányközi kapcsolatok kialakítása lehetetlen vagy nem javasolt, célravezetőbb ez utóbbi programozási mód, mert így a kormányzat nem direkt módon jelenik meg a partnerországban, viszont a segítség mégis eljut a rászorulókhöz anélkül, hogy a partnerország államának beavatkozását kellene kérni.

SZEREPLŐK

DONOR ORSZÁGOK – HIVATALOS DONOROK

„Hivatalos donoroknak” nevezzük az állami pénzek osztóit, alapvetően a kormányzatokat, valamint a kormányok által létrehozott nemzetközi szervezeteket.

A nemzetközi fejlesztés területén megkülönböztetünk multilaterális és bilaterális donorokat. A multilaterális donorok közé azok a szervezetek tartoznak, amelyek költségvetését több ország adja össze, így ide tartoznak az ENSZ szervezetei és az EU is. A nemzetközi/multilaterális szervezetek között különleges helyet foglalnak el a fejlesztési bankok, amelyek nemcsak szakembereket és szakértelmet biztosítanak, de fejlesztési hitelt és támogatást is. A legismertebb ilyen a Világbank (www.worldbank.org), Európában pedig az átmeneti országokat segítő Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (www.ebrd.com).

Bilaterális donornak nevezzük azokat az országokat, akik önállóan alakítják ki fejlesztési programjaikat egy-egy országban.

A piacgazdaság és a képviselői demokrácia elveit elfogadó fejlett országokat összefogó OECD (*Organization for Economic Cooperation and Development*, www.oecd.org) 1960-ban alakította ki Fejlesztési Segélyezési Csoportját (DAG), melyet ma hivatalosan DAC-nak hívnak (*Development Assistance Committee*). Az OECD-nek ez az intézménye fogja össze a donorokat a fejlesztési munka szakmaiságának javítására, a fejlesztésre szánt erőforrások növelésére. Az OECD DAC (www.oecd.org/dac) jelenteti meg minden évben a donor országok tevékenységéről szóló statisztikákat, szakmai értékelést ad a donortevékenység minőségéről, és fontos szakmai fórumként is szolgál a fejlesztéssel foglalkozó szervezetek részére. A bizottság kritikáit minden donor ország nagyon komolyan veszi, és igyekszik megfelelni elvárásainak.

ODA

A DAC statisztika leginkább a donor országok állami forrásaira koncentrál, tehát azt veszi sorra, hogy állami forrásokból milyen országokat támogatnak, és azon belül milyen szektorokat és tevékenységeket. Korábban a statisztikák a támogatott országok két kategóriáját különböztették meg: az alacsony jövedelmű országokat, amelyek különféle mutatók szerint fejlődő országoknak voltak tekinthetőek (az ezekre az országokra fordított pénzeket ODA-nek, azaz official development assistance-nek nevezték); a másik kategóriába az átmeneti országok tartoztak, magasabb jövedelmi szinttel, és a rájuk fordított pénzeket OA-nek, official assistance-nek nevezték. Ez a felosztás a közelmúltban szűnt meg: most minden fejlesztési segélyezés ODA, az országokat pedig jövedelmi szintjük alapján sorolják négy kategóriába*.

SEGÉLYINFLÁLÁS

Az OECD DAC bizottság elszámolási rendszerét az európai civilek most már több éve kritizálják, mivel az elszámolható tételekkel a donor országok „inflálják”, azaz látszólag megnövelik a fejlesztésre fordított összegek mértékét, miközben a valóságban ezeket az összegeket nem a szegénység felszámolására fordítják. Az egyik leginkább vitatott tétel az adósságelengedés: amennyiben egy donor ország elengedi egy fejlődő ország még vissza nem fizetett hiteleit (amelyek visszafizetésére általában amúgy sincs semmi remény), akkor ez a tétel a donor ország statisztikáiban pozitívumként, az ODA-re fordított összeg növekményeként jelenik meg. A civil szervezetek azt vetették fel, hogy ezek az összegek valójában rég nem léteznek, a donor ország már rég nem számít rá, a partner ország pedig már elköltötte, és a hitel elengedésekor nincs plusz pénzforrás, ami fejlesztésre fordítható. A másik oldalon viszont olyan nagy számokat jelent, amelyek jelentősen megnövelik a statisztikát, és ezekkel a donor országok könnyen kipipálhatják a különféle kötelezettségeiket. Ezenfelül léteznek más jellegű költségek is, amelyek a civilek szerint nem tartoznának bele a klasszikus fejlesztési tevékenységbe, mint például a kötött segélyhitelezés (mely valójában csak a donor ország magánszektorának ad segítséget), a menekültek befogadásának költségei (a donor országban), vagy a partnerországokból érkező diákoknak nyújtott ösztöndíj, mely szintén a donor ország oktatási intézményeit támogatja valójában.

AID WATCH

Európai szinten a civil szervezetek egy civil kontrollt biztosító „Aid Watch” munkacsoportot hoztak létre, és folyamatosan azért harcolnak, hogy a nemzetközi fejlesztés mind mennyiségében növekedjen, mind minőségében javuljon (a hogyan költik el kérdése).

A nemzetközi fejlesztés volumenében a bilaterális donorok között az Egyesült Államok az első, Japán, Franciaország, az Egyesült Királyság és Németország előtt. Az országok saját nemzeti össztermékének százalékában (GNI) már teljesen más a kép: Norvégia, Dánia, Luxemburg, Svédország, Hollandia, Portugália a sorrend.**

A nem OECD országok között a közel-keleti országok költik a legtöbbet fejlesztésre (melynek irányelvei sokszor nagyon különböznek az OECD ajánlásaitól): Kuvait GDP-jének 8,2%-át, Szaúd-Arábia 4%-át költi fejlesztési segélyekre.

CIVIL SZERVEZETEK – MAGÁNALAPÍTVÁNYOK

A hivatalos donorokon kívül a nemzetközi fejlesztés szereplői a **civil szervezetek** is, akik javarészt magánadományokból végzik tevékenységüket, tehát a gazdag („északi”) országok állampolgárainak nagylelkű felajánlásaiból végeznek fejlesztési munkát a partner („déli”) országokban. Természetesen a magánadományokon felül a civil szervezetek a hivatalos donoroktól is kapnak hozzájárulásokat pályázatok alapján. Ilyenkor a hivatalos donor hozzájárul a civil szervezet munkájához.

A **magánalapítványok** klasszikusan gazdag magánemberek által alapított szervezetek, amelyek meghatározott jótékonyági vagy fejlesztési céllal jöttek létre. A legutóbbi példa a Bill Gates által alapított alapítvány, mely az AIDS elleni küzdelemnek az egyik legnagyobb támogatója, de az itthon ismert Soros Alapítvány is aktív a nemzetközi fejlesztésben.

Az OECD DAC által kiadott statisztikák leginkább a hivatalos donorok költségeit gyűjtik egybe, de a tagállamok a magánforrásokról is küldenek jelentéseket (*private flows*).

PLATFORMOK

Nemzeti szinten a nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó civilek platformokat, ernyőszervezeteket hoztak létre, hogy nagyobb erővel és hatékonyabban tudjanak fellépni saját kormányzatukkal szemben. Magyarországon ezt a szerepet a **HAND Szövetség** (Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség)

tölti be. Európai szinten a 22 civil platformot és a 20 nemzetközi hálózatot a **CONCORD** (*European NGO Confederation for Relief and Development*) fogja össze. A CONCORD létrehozta „Aid Watch” munkacsoportját az európai kormányok fejlesztésre fordított pénzüsszegeinek monitorozására. Minden évben kiállítják az államok „bizonyítványát”, ami a nemzetközi fejlesztés mennyiségére és minőségére is utal, és erőteljes érdekérvényesítési munkát végeznek európai szinten, hogy mind a mennyiség növekedjen, mind a minőség javuljon.

CÉGEK

A profitorientált vállalatok legtöbb esetben a donor országok fejlesztési programjainak végrehajtásában vesznek részt, akár mint szerződött felek (tenderizetés útján), akár mint partnerek, amikor önmaguk is hozzájárulnak a költségekhez. Legtöbbször ezt olyan esetben teszik meg, amikor valami gazdasági érdekük fűződik az adott országban való jelenléthez, és a jövőbeni, hosszútávú terveiket alapozzák meg, felméri az ismeretlen ország lehetőségeit, partnereket keresnek, stb. A cégek hozzájárulásai is a „private flow” (magánforrások) kategóriájában jelennek meg az OECD DAC statisztikában.

★ ★

http://en.wikipedia.org/wiki/Official_development_assistance

A MAGÁNADOMÁNY ÚTJA

Nemzetközi multilaterális szervezeteknek

pl. UNICEF

magánadomány

=
állampolgár
(vagy magáncég)
adománya

egyháznak vagy egyházi alapítású civil szervezetnek

pl. a Katolikus Egyháznak is lehet nemzetközi fejlesztésre adakozni, de létezik saját fejlesztéssel és segélyezéssel foglalkozó szervezete is, ilyen pl. Magyarországon a Katolikus Karitászs

célsországban

a szegény országokban projekt-lebonyolításra használják a szervezetek az adományokat (pl. iskolaépítés, krízismenedzsment, oktatás...)

civil szervezeteknek, magánalapítványoknak

pl. Oxfam, Bill & Melinda Gates Foundation, Afrikáért Alapítvány, Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány

NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEK

MILLENNIUMI FEJLESZTÉSI CÉLOK

2000-ben 189 ENSZ-tagállam kötelezte el magát amellett, hogy 2015-ig felszámolják a szegénységet és az éhezést. A 2000. év sokféle reflexióra készítette az országokat, hiszen korábban sokáig azt gondolták, hogy a 2000-es misztikus szám elérésekor már eljött a „kánaán”, a világbéke, a betegségek leküzdése és a teljes jólét. Felismerték, mennyire messze va-

gyunk ettől az áhított helyzettől, és elkötelezték magukat, hogy fejlesztési tevékenységeiket a legnagyobb, legsúlyosabb problémákra összpontosítják: így az alapvető emberi szükségletekre (étel, ivóvíz, alapoktatás), a gyermekhalandóságra és az AIDS elleni küzdelemre. Minden egyes célkitűzéshez pontos indikátor-számok tartoznak – félúton a megcélzott dátum felé a kép vegyes: úgy tűnik, pont Afrikában kevés látszatja van a fejlesztési munkának, miközben más térségekben, mint például Dél-Ázsia, az előrehaladás megfelelő.

A FEJLESZTÉS HATÉKONYSÁGA – PÁRIZSI DEKLARÁCIÓ

2005-ben nemzetközi szervezetek és donor országok öt pontban foglalták össze, hogyan fogják javítani a fejlesztési segélyek hatékonyságát (a duplikációk megszüntetésével, a programok összehangolásával). (<http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf>)

A Párizsi Deklarációt nemrégiben Magyarország is aláírta, így a Magyar Kormányon is elvileg számonkérhető. Sajnos azonban úgy tűnik, nemcsak a magyar, hanem a többi aláíró ország is késve teljesíti a 2010-re kitűzött célokat. Másrészt az itthon is gondot okozó el-

számoltathatóság az egyezmény azon pontja, melyhez nem rendeltek indikátorokat.

Az Európai Unió volumenben a legnagyobb donornak számít, és próbálja a fejlesztési technológia leginnovatívabb eljárásait alkalmazni, valamint az elfogadott változtatásokban is az élen járni. Mindhárom egyezmény esetében az EU elkötelezte magát az elfogadott kötelezettségek szigorú betartására, bizonyos esetekben pedig az ennél nagyobb vállalásokra is. Az EU régi tagországai vállalták, hogy 2015-re a tagállamok nemzeti összterméküknek 0,7%-át fogják nemzetközi fejlesztésre fordítani (az újonnan csatlakozott tagállamok 0,33%-ot vállaltak).

Millenniumi Fejlesztési Célok

- 1.** *A szélsőséges szegénység & éhínség felszámolása*
- 2.** *A mindenkire kiterjedő alapfokú oktatás biztosítása*
- 3.** *A nemek közti egyenlőség és a nők felemelkedésének előmozdítása*
- 4.** *A gyermekhalandóság csökkentése*
- 5.** *Az anyai egészségügy javítása*
- 6.** *A HIV/AIDS, a malária & más betegségek elleni küzdelem.*
- 7.** *A környezeti fenntarthatóság biztosítása*
- 8.** *Globális partnerség kialakítása a fejlesztés érdekében*

A magyar nemzetközi fejlesztés rövid története

Mikesy Álmos

Magyarország nemzetközi fejlesztési tevékenysége a rendszerváltás előtt a szocialista blokk országaira koncentrált, valamint erősen ideológiai és politikai indíttatású volt. A „baráti segítségnyújtás” keretében a technikai kooperáció volt a fejlesztési támogatások alapvető formája. A kilencvenes években Magyarország NEFE tevékenysége lényegében megszűnt néhány *ad hoc* projektet leszámítva. Hazánk OECD, majd Európai Unió tagságával vállalta, hogy fokozatosan 21. századi értelemben vett donor országgá válik.

A nemzetközi fejlesztési együttműködés legfontosabb szereplői az OECD tagállamok. Az OECD DAC Bizottsága (*Development Assistance Committee*) felel az irányelvek kidolgozásáért, emellett figyelemmel kíséri a tagállamok fejlesztési tevékenységét. A DAC tagság eléréséhez egy tagállamnak a GNI (bruttó nemzeti jövedelem) minimum 0,2 százalékát kell elköltenie ODA (*Official Development Assistance – hivatalos fejlesztési segély*) formában. Az előbbi a fejlődő országoknak, míg az utóbbi az úgynevezett rendszerváltó országoknak juttatott segélyeket foglalja magába. Jelenleg egyetlen közép-kelet-európai állam sem tagja a Bizottságnak.

Az Európai Unió, illetve tagállamainak nemzetközi fejlesztési tevékenysége hosszú évtizedekre nyúlik vissza, ami az 1992-ben hatályba lépett Maastrichti Szerződés óta közösségi politikai szintre emelkedett.

Hazánk felkészülése a nemzetközi fejlesztésben való részvételre az ezredfordulóig nyúlik vissza. Miután az Európai Unió csatlakozás elérhető közelségbe került, a kormány elkezdte mind a politikai, mind a szervezeti felkészülést az új szerepre. Az intézményi háttér kialakításában és a szakemberek felkészítésében Magyarország segítséget kapott a kanadai kormány nemzetközi fejlesztési hivatalától

(*Canadian International Development Agency*) és a UNDP-től (az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja).

A magyar nemzetközi fejlesztési politika egy hármas tagolású rendszerbe illeszthető. A nemzetközi közösség tagjaként vállalta, hogy követi az ENSZ Millenniumi Nyilatkozata keretében elfogadott alapelveit, amelyek többek között a világméretű szegénység és éhezés csökkentését, az alapfokú oktatás kiterjesztését, a járványok és betegségek megfékezését, illetve a nemek közötti egyenlőséget tűzték ki elérendő célnak. Magyarországnak emellett össze kell hangolnia NEFE politikáját az Európai Unió irányelveivel, amelyek a Millenniumi Fejlesztési Célokat kiegészítve beemelik a nemzetközi fejlesztési együttműködésbe a fejlődő országokkal folytatott, **demokratikus értékrenden alapuló partneri viszony** fontosságát. Végül, a nemzetközi fejlesztés szerves részét képezi egy ország kapcsolatainak, így Magyarország esetében szorosan összekapcsolódik a külpolitikában megfogalmazott alapelvekkel és külgazdasági szempontokkal.

A magyar NEFE politika így a fent említettekkel összhangban törekszik a nemzetközi béke és biztonság, a regionális stabilitás megteremtésére, a fejlődő országok fenntartható fejlődésének megvalósítására, az emberi jogok és az esélyegyenlőség védelmére, a demokrácia és a „jó kormányzás” erősítésére, a nemzeti kisebbségek és a környező országokban élő magyarság helyzetének javítására, a környezet védelmére, és az OECD DAC tagság elnyerésére.

A NEFE SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

A nemzetközi fejlesztési politika prioritásainak meghatározása, a partnerországok és a tevékenységi területek kiválasztása a NEFE Tárca-

közi Bizottságának hatáskörébe tartozik. A NEFE tevékenység koordinációját a Külügyminisztérium keretein belül működő Nemzetközi Fejlesztési Főosztály (NEFEFO) látja el. A Főosztály feladata, hogy a különböző minisztériumok nemzetközi fejlesztési tevékenységét és a szakpolitikákat összehangolja, illetve a központi NEFE költségvetési forrásokat hatékonyan elossza.

Friss donor ország mivoltunkból fakadóan a nemzetközi fejlesztési együttműködés társadalmi támogatottsága alacsony, a lakosság nagy része nem is hallott róla, ezért szükség van a téma népszerűsítésére. A NEFE társadalmi elfogadottságának emelésére jött létre a Társadalmi Tanácsadó Testület, ami fórumként szolgál az érdekeltek széles köre számára, emellett véleményezi a Tárcaközi Bizottság elé kerülő anyagot.

A CÉLORSZÁGOK ÉS A FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

Magyarország NEFE tevékenységének célországai egy kivétellel (Etiópia) a következő három térség valamelyikében található: Délkelet-Európa, Délkelet-Ázsia és Közép-Ázsia. Az országok kiválasztásakor a kormányzat a külpolitikai, gazdasági és nemzetpolitikai érdekek figyelembevételével mellett azokat az országokat részesítette előnyben, akikkel hazánknak hagyományosan jó kapcsolata van. Ezek többségében az egykori szocialista blokk országai. A célországok változása a közeljövőben nem várható, annak ellenére, hogy az Európai Unió fejlesztéspolitikája a szubszaharai Afrikára fókuszál, és erre ösztönzi a tagállamokat is. Kritikaként megfogalmazható a recipiens országok magas száma, különösen a rendelkezésre álló források tekintetében.

A magyar NEFE tevékenység igyekszik olyan területekre és ágazatokra koncentrálni, amelyekben Magyarországnak komparatív előnyei vannak. A többi kelet-közép-európai országhoz hasonlóan a magyar nemzetközi fejlesztés egyik kiemelt területe a rendszerváltáshoz kapcsolódó, úgynevezett tranzíciós ismeretek átadása. Magyarország hatékonyan tudja segíteni a fejlődő országok demokratikus átalakulását, az intézményrendszer és a piacgazdaság kialakítását a rendszerváltásban szerzett alapos és friss tapasztalatainak segítségével. Emellett ki-

emelt területként szerepel még az oktatás, az egészségügy, a mezőgazdaság, a vízgazdálkodás és a környezetvédelem.

A fejlesztési tevékenység tehát a már említett prioritások mentén, az előre kijelölt célszágokban és ágazatokban történik. A fejlesztés formája lehet technikai segítségnyújtás (ez tulajdonképpen a tapasztalat átadását, szakértők küldését és fogadását jelenti), projekt típusú fejlesztési program, humanitárius segítségnyújtás (természeti, vagy ember által okozott katasztrófák áldozatainak gyors megsegítése), vagy kedvezményes hitelezés. Ez utóbbi esetben az OECD DAC definíciója alapján csak akkor beszélhetünk fejlesztési segélyről, ha a hitel legalább 25% adományelemet (*grant*) tartalmaz. A felsoroltak mellett az „egyéb” kategóriába sorolhatjuk még a társadalmi tudatosságot idehaza növelő projekteket, a külföldi diákok és menekültek fogadásának költségeit és a nemzetközi fejlesztési szervezetekbe tagdíj, vagy egyéb jogcímen befizetett hozzájárulásokat.

MAGYAR NEFE CIVIL SZEMMEL

Magyarország 2006-ban a GNI 0,13 százalékát, azaz körülbelül 29 milliárd forintot költött el nemzetközi fejlesztésre, ami a harmadik legmagasabb összeg a tíz újonnan csatlakozott ország körében. A NEFE költségvetésének jelentős emelkedésére azonban annak ellenére nincs esély, hogy Magyarország vállalta, hogy 2010-re a GNI 0,17 százalékát, 2015-ben pedig már 0,33 százalékát fordítja fejlesztési segélyezésre. A források mérete mellett gondot jelent, hogy annak egy jelentős részét az adósságelengedése teszi ki, ami egyrészt inflálja a pénzügyi támogatást, másrészt nem jelent valódi pénzáramlást a recipiens számára.

A NEFE hazai rendszerében a kormány mellett fontos szerepe van még a civil szervezeteknek és a magánszektoroknak. Ma jelenleg körülbelül 20–25 NGO (*Non-Governmental Organisation* – *Nem-kormányzati Szervezet*) foglalkozik teljes körűen vagy részlegesen nemzetközi fejlesztéssel és humanitárius segítségnyújtással. A legjelentősebb civil szereplők többsége a HAND szövetség tagjaként igyekszik növelni a téma társadalmi beágyazottságát, és részt venni a politika kialakításában.

A kormányzat célja, hogy fokozatosan a ma-

AZ ODA (kormányzati NEFE kiadás) ÚTJA

Magyar ODA (kormányzati NEFE kiadás)

ODA (Official Development Assistance): kormányzati adomány vagy támogatás, mely a gazdaság fejlesztését, jólét megteremtését, szegénység csökkentését célozza meg

Nemzetközi multilaterális szervezeteknek befizetett tagdíjak és hozzájárulások (multilaterális ODA)

Magyar kormányzati intézmények és minisztériumok OECD/DAC statisztika szerint elszámolt költségei (bilaterális ODA) pl. projektek: szakemberek utaztatása, kórházfelújítás, szennyvíztisztító építése

Pályázattal útján magyar és külföldi cégek és civil szervezetek fejlesztési projektekre nyerik el

magyar vállalatok tevékenységéhez nyújtott kormányzati támogatás ált. pályázati úton

magyar civil szervezetek programjaihoz és projektjeihez nyújtott kormányzati támogatás ált. pályázati úton

CÉLORSZÁG

AVIONOM
PAR AVION

gyar vállalatok érdeklődését is felkeltse, és bevonja őket a fejlődő országokban végrehajtott projektek megvalósításába.

A HAND Szövetség és a kormány közötti kommunikáció az utóbbi időben intenzívebbé vált, ám a civil szervezetek szerint még mindig nincsenek kellően bevonva a fejlesztéspolitikai alakításába, a pályázati rendszer nem átlátható és nem követ egy egységes koncepciót.

A Szövetség keretein belül számos munkacsoport működik. Az AidWatch Munkacsoport évente elemzést készít a hazai NEFE tevé-

kenység teljesítményéről, a források felhasználásáról és a projektek hatékonyságáról. Ez az elemzés belekerül a minden év májusában kiadott európai AidWatch kiadványba, ami az Európai Unió és a tagállamok fejlesztési segítségével vizsgálja. Magyarország esetében a legnagyobb probléma a megfelelő mennyiségű és minőségű adatok beszerzése. Ennek oka, hogy a NEFE tevékenység erős fragmentációja miatt (a különböző minisztériumok önálló fejlesztési tevékenysége) az adatkezelés államigazgatási szinten nincs megfelelően koordinálva. Ez sajnos hátráltatja az eddig elvégzett fejlesztések hatékonyságának megfelelő értékelését.

NeFe GYIK

1

MIRE VÁLLALT MAGYARORSZÁG KÖTELESSÉGET A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSBEN?

2000 szeptemberében az ENSZ 189 tagállama jóváhagyta az ún. Millenniumi Fejlesztési Célokat (Millennium Development Goals – MDGs). Az aláírói megerősítették az ENSZ alapokmányában lefektetett alapértékeket, és bizonyos konkrét lépések jóváhagyásával a globális szegénység leküzdése, illetve egy mindenki számára elérhető világ megteremtése mellett kötelezték el magukat. Ezeket az általános célokat 2001-ben, az ENSZ következő Közgyűlésén konkretizálták, a ma ismert formájukban. A Közgyűlés által elfogadott dokumentumban (Roadmap towards the implementation of the UN Millennium Declaration) 8 átfogó, 2015-ig megvalósítandó célt határoztak meg, ezekhez pedig 18 részcélt és összesen 48 indikátort (mérészámot) rendeltek hozzá annak érdekében, hogy a fejlődés értékelhetővé váljon. MFC.

1. cél: A szélsőséges szegénység és éhínség felszámolása.
2. cél: A mindenkire kiterjedő alapfokú oktatás biztosítása.
3. cél: A nemek közti egyenlőség és a nők fel-emelkedésének előmozdítása.
4. cél: A gyermekhalandóság csökkentése.
5. cél: Az anyai egészségügy javítása.
6. cél: A HIV/AIDS, a malária és más betegségek elleni küzdelem.
7. cél: A környezeti fenntarthatóság biztosítása.
8. cél: Globális partnerség kialakítása a fejlesztés érdekében.

A segélyek tekintetében a fejlődő országok és a fejlesztésben részt vállaló civil szervezetek követelése – egyben az ENSZ ajánlása – a segélyek összegének radikális növelése. A donor államok erre kötelezettséget is vállaltak Monterreyben 2002-ben, megígérve, hogy bruttó nemzeti bevételük (GNI) 0,7%-át ún.

Hivatalos Fejlesztési Támogatás (Official Development Assistance – ODA) keretében a fejlődő országok rendelkezésére bocsátják.

Számszerűsítve Magyarország azt vállalta, hogy 2015-re bruttó nemzeti jövedelmének 0,33%-át (2006-os szinten számítva, kb. 250 millió euró) fordítja hivatalos fejlesztési segélyekre (ODA).

2

EZT MENNYIBEN TELJESÍTI?

2006-ban Magyarország bruttó nemzeti jövedelmének 0,13%-át (=29 milliárd forint) nyújtotta hivatalos fejlesztési segélyként (ODA) az EU-15-ök 0,43%-ával és az EU-10-ek 0,10%-ával szemben; 2010-re csak a 0,14% elérése valószínű, ugyanakkor a 0,33%-os cél 2015-ös elérése jelenleg meglehetősen irreálisnak tűnik.

Sajnálatos módon, az is látható, hogy globális szinten a jelenlegi folyamatok alapján a Millenniumi Fejlesztési Célok nem fognak teljesülni. A kijelölt időszak (2001–2015) felénél, 2007-ben elemzők egyértelműen jelezték, hogy a legfejlettebb államok sem mennyiségileg, sem mélységében nem teljesítik kellő mértékben a vállalt fejlesztési kötelezettségeiket.

3

HONNAN JÖN A PÉNZ? HOVA MEGY? KI INTÉZI?

A fejlesztésre fordítható összegeknek rendszerint – persze némileg leegyszerűsítve – két forrása lehet. Az egyes állampolgárok által „önként” felajánlott támogatások (adományok), illetve a nem önként felajánlott támogatások (adók). A célbajuttatás szempontjából a nemzetközi fejlesztésben különböző szintű aktorok

vannak. Fontos szereplő mindenekelőtt a civil szféra, a vállalati szféra, továbbá a kormányzati végrehajtók, a nemzetközi multilaterális szervezetek és a nagy magánalapítványok.

A támogatás célbajuttatásának két alapvető formája lehet: a **közvetlen**, azaz két ország (donor és fogadó) közötti ún. bilaterális támogatás, illetve a **közvetett**, azaz külső szereplők (más országok, nemzetközi intézmények) bevonásán keresztül ún. multilaterális támogatás.

A magyar állam a hivatalos fejlesztési segély (ODA) összegét a magyar állampolgárok adóforintjaiból állítja össze, különböző szakpolitikai és kormányzati szereplők segítségével.

4

HOL ÉS MILYEN PROBLÉMÁK VANNAK A SEGÉLYEZÉSSSEL?

A hazai segélyes esetében a problémák két szintjéről is beszélhetünk: általános (szemléletbeli) és konkrét (adminisztratív).

Általános szinten elmondható, hogy:

– A hazai közvélemény kevéssé tájékozott a nemzetközi fejlesztés kérdéseit illetően, és (a nyugat-európai országokhoz képest) kevéssé érzékeny.

– A lakosság önképében még mindig nagyon erős az a tudat, hogy mi nem támogatók, hanem támogatandók vagyunk.

– A legtöbb esetben a támogatási hajlandóság nem egy összetett morális elkötelezettségből (világképből) fakad, inkább csak bizonyos jól mediatizált krízishelyzetek esetén (természeti katasztrófák, háborús helyzetek, stb.) aktíválódik.

– Az adakozói kultúra még fejletlen.

Konkrét (adminisztratív) szinten, meg kell állapítanunk, hogy:

– A segélyezési adatok és folyamatok nem átláthatók.

– A NEFE (nemzetközi fejlesztés) jogszabályi háttere kialakulatlan.

– Az adókból összeálló ODA (Hivatalos Fejlesztési Segély) számítási technikái (és az ebben érintett szereplők pontos köre) nem tisztázottak.

– ODA-val kapcsolatos prioritások, és támogatási stratégiák kidolgozatlanok.

– A segélyhatékonyság ellenőrzése nem megoldott

5

MILYEN ADMINISZTRATÍV MEGOLDÁSOKAT JAVASOLNAK A CIVILEK?

Az Aid Watch munkacsoport 12 pontja:

Az alábbiakban 12 pontban foglaljuk össze azokat a változtatási szükségszerűségeket, amelyek végrehajtásától azt várjuk, hogy a magyar fejlesztéspolitika nemcsak a civil szervezetek, de a főszereplők, a recipiensek s talán a donor Magyarország érdekének is jobban megfeleljen.

1. Szabad hozzáférés a publikus NEFE-adatokhoz, statisztikákhoz, jelentésekhez, beszámolókhöz, projektértékelésekhez;
2. Az üzleti titkot nem képező adatok teljes átláthatósága – egy NEFE-adattár és dokumentációs központ létrehozása;
3. A NEFE jogszabályi hátterének megalkotása az összes érdekelt/érintett bevonásával;
4. A magyar NEFE-összeg legyen kiszámítható, és pontos menetrend készüljön a 0,17, illetve a 0,33 százalékos ODA/GNI célkitűzés teljesítéséhez; az ODA egy bizonyos százalékát fordítsák hazai NEFE-oktatásra;
5. Beszámoltathatóság a magyar NEFE végrehajtásáról és elszámoltathatóság a NEFE elköltéséről; egységes rendszerben készült, egymással összehasonlítható éves beszámolók készítése;
6. A bilaterális ODA részarányának emelése;
7. Az afrikai és a legkevésbé fejlett fogadó-országok, illetve a szegények előtérbe helyezése;
8. A Millenniumi Fejlesztési Célkitűzések (mindenekelőtt a szegénységcsökkentés) megvalósítását közvetlenül szolgáló szektorok (mezőgazdaság, egészségügy, oktatás), illetve az ún. *Basic Social Services (Alapvető Közszolgáltatások)* támogatásának előtérbe helyezése;
9. A segélyt infláló tételek (adósságelengedés, menekültek költségei) nem segélyként való nyilvántartása/elszámolása;
10. A tényleges (*genuine*) segély mennyiségének kiszámítható emelése és minőségének javítása;
11. A segélyhatékonyság mérése és növelése;
12. A projektek monitorozása, *ex ante* és *ex post* értékelése, hatásvizsgálat végzése, különös tekintettel a környezeti hatásra, visszajelzés (*feedback*) készítése.

Fotó: Siményi Kata

SZAKÉRTŐI/ TANÁCSADÓ TESTÜLETEK

NEFE Társadalmi Tanácsadó Testület

Tagjai:

*a politikai, társadalmi
és szakmai szervezetek,
a közélet képviselői
és a Külügyminisztérium
illetékes vezetője*

Feladata:

önkéntes, tanácsadó-véleményező testület

DÖNTÉSHOZATAL

NEFE Kormánybizottság

Tagjai:

a kormány tagjai

Feladata:

*stratégiai döntéshozatal, a partner
országok és a célterületek
meghatározása,
évente legalább egyszer fog találkozni
(megalakulás alatt)*

KüM – Civil egyeztető fórum

*A Külügyminisztérium
NEFE Főosztályának
és a HAND Szövetség képviselőinek
rendszeres egyeztető találkozói*

KüM NEFE Munkacsoport

Tagjai: a Külügyminisztérium főosztályainak képviselői

Feladata: KB döntése alapján meghatározza

*a fejlesztési programokat, projekteket és felügyeli azok
végrehajtását*

NEFE Tárcaközi Szakértői Munkacsoport

Tagjai:

*a szaktárcák NEFE-vel foglalkozó
főosztályainak vezetői, munkatársai*

Feladata:

*az uniós ügyek kivételével
a NEFE-t érintő vélemények,
mandátumok, anyagok kidolgozása*

VÉGREHAJTÁS

PRT Kormánybizottság

Tagjai: a kormány tagjai

Feladata: az afganisztáni magyar

Tartományi Újjáépítési Csoport

(Provincial Reconstruction Team, PRT)

munkájának

és az ottani fejlesztési tevékenységnek

az összehangolása,

évente kb. négyszer fog találkozni

Megalakult: 2008. február 20.

KüM Nemzetközi Fejlesztési, Együttműködési Főosztály

Nemzetközi Fejlesztési

Együttműködési,

Gazdasági-

és Tudománydiplomáciai

Főosztály

Feladata:

a végrehajtás koordinációja

Társminisztériumok

program/projekt

végrehajtás,

multilaterális

hozzájárulások

befizetése

26. számú NEFE Tárcaközi Szakértői Munkacsoport

Tagjai:

*a szaktárcák Unióval foglalkozó
főosztályainak vezetői, munkatársai*

Feladata:

*az uniós NEFE ügyeket érintő
vélemények, mandátumok, anyagok
kidolgozása*

Szerződéses végrehajtó szakintézmény

HUN-IDA Kht. (2006–2009)

Feladata: végrehajtás:

• pályáztatás

*• technikai segítségnyújtási
projektek végrehajtása*

Civil szervezetek, vállalkozások

Ki kicsoda

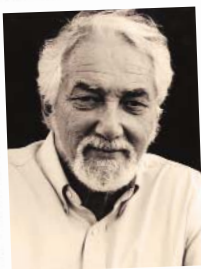
MAUDE VICTORIA BARLOW (1947. május 24.) Kanadai író és aktivista, az igen befolyásos progresszív civil jogvédő szervezet, a The Council of Canadians társelnöke. Az igazságos vízgazdálkodással foglalkozó, vízprivatizáció ellen fellépő Blue Planet Project egyik alapítója, a gazdasági globalizációt elemző San Francisco-i International Forum on Globalization igazgatója, az alter-globalizációs mozgalom egyik meghatározó alakja.

WALDEN BELLO (1945, Manila, Fülöp-szigetek) Író, akadémikus, politikai aktivista, jelenleg a University of the Philippines szociológia professzora, a Bangokban székelő alternatív kutatóintézet, a Focus on the Global South ügyvezető igazgatója. Bello a Fülöp-szigeti diktátor, Ferdinand Marcos elleni küzdelemben vált ismertté. 1978-ban az amerikai hatóságok letartóztatták, mikor erőszakmentes eszközökkel egy csoporttal elfoglalta a San Francisco-i Fülöp-szigeti konzulátust, majd hetekig éhségsztrájkot folytatott, hogy a hazájában tapasztalható elnyomásra felhívja a figyelmet. A WTO, az IMF és a Világbank tevékenységével való szenvedélyes szembenállása következtében a globalizáció-kritika egyik vezéregyéniségévé vált. 2003-ban Alternatív Nobel-díjjal tüntették ki

BÍRÓ ANDRÁS Alternatív Nobel-díjas újságíró, lapszerkesztő. 1986-ban tért haza harmincéves emigrációjából. A Ceres, az ENSZ mezőgazdasági majd a Mazingir, az ENSZ környezetvédelmi szervezete lapjainak volt alapító főszerkesztője. A déli félteke számos fejlesztési projektjében működött közre. A rendszerváltás után létrehozta az Autonomia Alapítványt, és számos más civil kezdeményezést (pl. Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda, valamint a Rádió C) a kisebbségek – főként a romák –, a szólásszabadság és a civil érdekérvényesítés támogatására. Fenti munkásságáért 1995-ben kapta meg az Alternatív Nobel-díjat.

BONO (eredeti nevén Paul David Hewson, becenevén Bono Vox 1960. május 10., Dublin) Ír rockénekes. 1977-ben alapította (akkor még Hype néven) a későbbi U2 zenekart. 1984-ben fellépett az eredeti Band Aid koncerten, és azóta aktív szereplője a globális szolidaritásért küzdő kampányoknak, szót emelve többek között az elszegényedett országok adósságának elengedéséért. 2002-ben megalapította a DATA (Debt, Aids, Trade in Africa) nevű szervezetet. A szervezet célja, hogy felkeltsse az emberek figyelmét Afrika megfizethetetlen államadósságaira, az AIDS ellenőrizhetetlen terje-

désére és az igazságtalan kereskedelmi szabályozásokra, amelyek előnytelenek a szegény országok állampolgárai számára. Ugyan- ebben az évben felkerült a BBC „100 legnagyobb brit” listájára. 2007. március 30-án Dublinban vehette át a Lovagi Érdemrend kitüntetését a zeneiparban elért eredményeiért, valamint a különféle humanitárius szervezetek érdekében végzett munkájáért.

JOSÉ BOVÉ

(1953. június 11.) A mai napig rokforttermelő gazdálkodó, fiatal kora óta vesz részt a radikális alterglobalista mozgalmakban. Világ- szerete ismertté azonban az egyik épülő francia McDonald's jelké- pes megrongálásával lett, az akciót egyébként a helyi közösséggel együtt hajtotta végre az Egyesült Államok által a rokfortsajtra ki- vetett büntetővám elleni tiltakozásként (az üzlet zárva volt, személyi sérülés nem történt). Az időközben a francia Confédération Pay- sanne, illetve a kistermelők nemzetközi mozgalma, a Via Campe- sina vezéregyéniségévé vált politikus a polgári engedetlenség módszerét napjainkban főleg a génmódosított növények elleni állampolgári GMO-írtó csoportok szervezése révén gyakorolja. Bové indult a 2007. évi franciaországi elnökválasztáson a baloldali anti-neoliberális társadalmi mozgalmak jelöltjeként.

HERMAN DALY

(1938.) Amerikai öko-közgazdász, a University of Maryland School of Public Policy professzora. A Világbank volt vezető-közgazdásza, ahol a fenntartható fejlődés szakpolitikai lehetőségeivel foglalkozott. Az Ecological Economics elnevezésű befolyásos folyóirat tár- s-alapítója. 1996-ban megkapta az alternatív Nobel-díjat a közgaz- daságtan és az ökológia innovatív ötvözéséért. Tőle származik a „gazdaságtalan növekedés” kifejezés.

ARTURO ESCOBAR

(1952. Manizales, Colombia) Jelenleg a University of North Carolina antropológus professzora. Főbb kutatási témái: a politikai-ökológia, a fejlődés-antropológia és a társadalmi mozgalmak, különös tekint- tettel Latin-Amerikára. Escobar a „nyugati fejlesztési modellek” egyik legélesebb kritikus. A „fejlődés-utáni korszak” egyik legfőbb teoretikus. Meggyőződése, hogy a neoliberális gazdaságpolitikára és a fogyasztói társadalomra épülő fejlesztési modellek alkalmatlan- nok a ténylegesen globális fejlődés és igazságosság előidézésére.

BOB GELDOLF

(eredeti nevén Robert Frederick Xenon Geldof 1951. október 5.) Ír származású énekes, zenész és aktivista. Zenészként a '70-es, 80-as évek fordulóján vált ismertté a Boomtown Rats együttes énekeseként. 1982-ben a Pink Floyd A Fal című lemezéből készült Alan Parker filmben játszotta a főszerepet. Aktivistaként 1984-ben vált ismertté világszerete az ún. Band Aid zenekar összeállításával, amely az etiópiai éhező gyermekeken kívánt segíteni. Egy évvel később, 1985. július 13-án társszervezője volt a londoni Wembley, és a philadelphiai John F. Kennedy stadionokban párhuzamosan megrendezett Live Aid koncertnek, ahol több mint 150 millió dollárt gyűjtöttek össze karitatív célokra. 2005-ben indult az ún. Live 8 koncert sorozat, mely immáron nyolc országban került megrende- zésre, és már konkrét fejlesztéspolitikai követeléseket fogalmazott meg az Afrikai térséggel kapcsolatosan (pl. adósság-elengedés, AIDS-gyógyszerek költségtérítése)

WANGARI MUTA MAATHAI (1940. április 1., Nyeri, Kenya) Környezetvédő, politikai aktivista. 2004-ben – első afrikai nőként – Nobel Békédíjjal tüntették ki, a környezet és az afrikai nők helyzetének javítása érdekében végzett munkájáért. 2003 és 2005 között a Környezetvédelmi Társminiszter volt a kenyai kormányban. 1977-ben Dr Maathai alapította az ún. Green Belt Movement-et (Zöld Övezet Mozgalom), mely a női jogokat faültetésen és fagondozáson keresztül kapcsolja össze a környezetvédelemmel. A mozgalom már több mint 20 millió fa elültetésében segédkezett. 1998 szeptemberében Maathai elindította a Jubilee 2000 Coalition elnevezésű összefogást, melynek célja az afrikai országok teljesíthetetlen adóságainak eltörlése.

JEFFREY DAVID SACHS (1954. november 5. Detroit, Michigan) Amerikai közgazdász, jelenleg a Columbia Egyetemen lévő Earth Institute igazgatója, az ENSZ Főtitkár, Ban Ki-moon kiemelt tanácsadója, az ENSZ Millennium Projektjének vezetője. Kiemelt témái a szegénység-csökkenés, az adósság-elengedés, a járványok és betegségek (különösen a HIV/AIDS) elleni harc. Ő az egyetlen tudós, akit a Time magazin szerint a világ legbefolyásosabb emberei közé sorol.

KENULE „KEN” SARO-WIWA (1941. október 10–1995. november 10.) Nigériai író, tévés, és környezetvédő. Az ogoni törzsfőnök, Jim Wiwa fiaiként felhívta a figyelmet a Niger-deltában folyó olajkitermelés ártalmaira. Vezetésével alakult ki az Ogoni Nép Fennmaradásáért Mozgalom (Movement for the Survival of the Ogoni People). Saro-Wiwa egy igen sikeres erőszakmentes kampányt vezetett az olajkitermelésben érdekelt multinacionális vállalatok (különösen a Shell) ellen. 1993-ban a MOSOP egy békés demonstrációt szervezett, melyben közel 300 000 ember vett részt (az egész ogoni nép fele). Ezt követően a Shell kivonult az ogoni régióból. Két évvel később, az óriási nemzetközi tiltakozás ellenére, egy kirakatper után a nigériai hadsereg kivégezte.

AMARTYA KUMAR SEN (1933. november 3. Santiniketan, Dél-Bengál) Indiai közgazdász, filozófus, a fejlődés közgazdaságtanának egyik legkiemelkedőbb szakértője. Ezirányú tevékenysége miatt 1998-ban közgazdasági Nobel-díjat kapott. 1998–2004-ig ő volt a cambridge-i Trinity College első ázsiai származású dékánja. Jelenleg a Harvard University professzora és az Oxfam tiszteletbeli elnöke, könyveit több mint 30 nyelvre fordították. Egyik kezdeményezője az UNDP Human Development Report-nak, mely évente vizsgálja a globális fejlődés aktuális helyzetét. Sen honosította meg a „képesség” fogalmát a fejlődés-mérésben, véleménye szerint a kormányokat nem pusztán pénzügyi adatok alapján lehet mérni, hanem aszerint, hogy az állampolgárai milyen lehetőségekhez jutnak.

VANDANA SHIVA (1952. november 5., Uttarakhand, India) Fizikus, környezetvédő, az ökofeminizmus egyik élharcosa. Shiva pályafutása az 1970-es években kezdődött az ún. Chipko mozgalomban. A nagyrészt paraszti származású nőkből álló erőszakmentes mozgalom a fák és erdők védelmében jött létre, ám tevékenysége kiterjedt az általános környezetvédelemre, illetve a női esélyegyenlőségért való harcra. Shiva munkássága elképesztően szerteágazó, eredetileg kvantummechanikából doktorált Kanadában, főbb témái azonban a mezőgazdaság és az élelmiszer-önrendelkezés. Jelentősen hozzájárult a szellemi tulajdonjogokról, a biodiverzitásról, a bio-etikáról és a génkutatásról folyó szellemi és mozgalmi vitákhoz. Az alter-globalizációs mozgalom egyik meghatározó alakja.

JOSEPH EUGENE STIGLITZ (1943. február 9. Gary, Indiana) A Columbia Egyetem közgazdász professzora, 2001-ben megkapta a közgazdasági Nobel-díjat. Korábban (1997–2000) a Világbank (nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó) elnök-helyettese volt. Eppen ebbéli minősége hangosította fel mondandóját, melynek lényege, hogy a Világbanknál és a Nemzetközi Valutaalpnál szentírásként követett neoliberális gazdaságpolitika egyszerűen elavult és nem működik. Stiglitz számos tudományos munkában kifejti, hogy a gazdasági-globalizáció jelenlegi logikája nem alkalmas a globális szegénység kezelésére, a globális fejlesztés tényleges előmozdítására.

FRANCISCO WHITAKER „CHICO” Brazil katolikus társadalmi aktivista, aki a demokráciáért és a demokrácia új, a részvételt elősegítő formáiért küzdött hazájában, és kényszerű emigrációja alatt is. A Társadalmi Világforum (World Social Forum) egyik szülőatyja. Whitaker a hatvanas években föld-reformmal és várostervezéssel foglalkozott a brazil kormánynál, majd a katonai rezsim idején ellenzéki politikát folytatott. Tevékenysége miatt 1964-ben kénytelen volt elhagyni az országot. Az 1982-es visszatéréséig Franciaországban és Chilében élt, ahol többek között az UNESCO kutatója és tanácsadója volt. Chilében élt az Allende-kormány, és az 1973. szeptember 11-i Pinochet-puccs idején is. 1982-ben tért vissza Brazíliába. A Munkáspárt (Partido dos Trabalhadores, PT) színeiben két alkalommal önkormányzati képviselővé választották. Whitaker 2006-ban szakított a PT-vel, azóta a részvétellel épülő civil politizálás lehetőségeivel foglalkozik.

MUHAMMAD YUNUS (1940. június 28.) Bangladesi bankár és közgazdász. A „szegények-bankárjának” nevezett professzor az úgy nevezett mikro-hitel rendszer sikeres alkalmazásával vált közismertté. Ezeket a hiteleket olyan embereknek adják, akik amúgy nem lennének hitelképesek (így többek között azzá válhatnak.) Yunus egyik alapítója a mikro-hitelezéssel foglalkozó Grameen Banknak. 2006-ban a bank és Yunus közösen megkapták a Nobel békedíjat.

Fotó: Lerner Balázs

Glosszárium

Adomány Vissza nem térítendő támogatás; lehet pénzbeli vagy természetbeni.

Adósság átütemezés (debt rescheduling) A hitelező és az adós között megkötött új kölcsönmegállapodás, ami a visszafizetés feltételeinek könnyítésével segíti elő az adósság törlesztését.

Adósság elengedés (debt cancellation) Ez akkor következik be, amikor a hitelező és az adós megállapodik arról, hogy a kintlévőséget nem kell visszafizetni.

Adósságkönnyítés (debt relief) Mindazon adósságkezelési technikák összessége, amely a leginkább eladósodott fejlődő országok adósságterheit csökkenti, adósságtörlesztését elősegíti, lásd még adósságelengedés.

Adósságleírás (debt written off) Amikor a hitelező egyoldalúan eltörli a kintlévőséget, az adósságot.

Amnesty International (AI) A nemzetközi szervezet az emberi jogok elismertetéséért küzd. E cél érdekében kutatásokat végez, akciókat szervez, és segítségével igyekszik megelőzni és megakadályozni a fizikai és szellemi integritáshoz, a lelkiismeret és szólás szabadságához, valamint a diszkrimináció-mentes élethez való jogok súlyos megsértéseit.

ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége: 1967-ben létrejött regionális nemzetközi szervezet, amely a Délkelet-Ázsiában található országok gazdasági növekedésének élénkítését, a szociális és kulturális együttműködés fokozását, a regionális békére és biztonságra való törekvést tűzte ki célul. Tíz tagja van: Fülöp-szigetek, Indonézia, Szingapúr, Malajzia, Thaiföld, Kambodzsa, Mianmar, Vietnam, Laosz, Brunei.

ATTAC (Association for the Taxation of Financial Transactions for the Aid of Citizens) 1998 júniusában Franciaországból elindult mozgalom, melynek célja, hogy kikényszerítse a pénzügyi piacok demokratikus kontrollját. (Az ATTAC az angol kifejezés rövidítése, jelentése: a polgárok megsegítése érdekében a pénzügyi tranzakciók megadóztatására hivatott szövetség.) Az ATTAC-hoz máig 30 európai, amerikai, afrikai ország, ezek számos heves közéleti személyisége, szakszervezete és civil szervezetének sora csatlakozott.

Államilag támogatott exporthitel Piaci feltételű bilaterális kormányhitel a donor ország exportjának elősegítésére.

Bilaterális segély Az egyes donor országok kormányai által a fejlődő országok kormányainak nyújtott segélyek, támogatások, kölcsönök.

Bretton Woods-i intézmények 1944-ben az Egyesült Nemzetek az amerikai Bretton Woodsban rendezte meg monetáris és finanszírozási konferenciáját. Ott döntöttek a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (a Világbank egyik legfontosabb intézménye) és a Nemzetközi Valutaalap (IMF) megalapításáról. Az IMF és a Világbank közös jellemzője, hogy hitelprogramjaikat a strukturális átalakítási programhoz kötik (egyes gazdaságok átalakítására vonatkozó intézkedések), melyek a washingtoni konszenzus logikáját követik. Mára a Bretton Woods-i intézmények a világ egyik gazdasági, politikai hatalmi pólusává váltak, melyek ugyanakkor nincsenek demokratikus ellenőrzés alatt. A globalizáció-kritikai mozgalmak és civil szervezetek egyik fő követelése, hogy az átláthatóság és a demokratizmus érdekében a Bretton Woods-i intézményeket más ENSZ-szervezetnek, mint például a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO), az ENSZ Környezeti Programja (UNEP) és az ENSZ Keres-

kedelmi és Fejlesztési Konferencia elnevezésű szervezete (UNCTAD), kellene alárendelni.

CAP (Common Agricultural Policy) Az Európai Unió közös agrárpolitikája. Az EU-tagállamokban az agrárpolitikát túlnyomórészt nem nemzeti irányelvek, hanem az EU Közös Agrárpolitikájának (CAP) keretei határozzák meg. Az Európai Unió öt agrárpolitikai célt tűzött ki maga elé:

1. termelékenységnövekedés,
2. megfelelő létfenntartás biztosítása a mezőgazdaságban tevékenykedőknek,
3. a piacok stabilizálása,
4. ellátási biztonság,
5. megfelelő fogyasztói ár.

Az európai agrárpolitika ezekkel a célkitűzésekkel a mezőgazdaság iparosításának kedvez. A mezőgazdasági szubvenciók (támogatások) legnagyobb része a nagyüzemekhez kerül.

CONCORD (European NGO Confederation for Relief and Development) A nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó hálózatok és szövetségek európai ernyőszervezete.

DAC (Development Assistance Committee) Fejlesztési Együttműködési Bizottság: az OECD nemzetközi fejlesztési együttműködéssel foglalkozó bizottsága /mechanizmusa.

Defláit segély Az ODA azon tételekkel (például adósságleírás) való csökkentése, amelyek közvetlenül és ténylegesen nem járulnak hozzá a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósításához.

DG Dev. (Directorate General Development) Fejlesztési Főigazgatóság: az Európai Unióban belül az Európai Bizottság hivatali struktúrájába tartozó 36 főigazgatóság közül a fejlesztéssel foglalkozó egység.

DG ECHO (Európai Bizottság Humanitárius Segélyek Hivatala) Feladata az Európai Unió által az Unión kívüli országokban bekövetkező természeti vagy az ember által előidézett konfliktusok vagy katasztrófák áldozatainak nyújtott humanitárius segítségnyújtás céljára rendelkezésre bocsátott források kezelése.

DG Trade (Directorate General Trade) Kereskedelmi Főigazgatóság: az Európai Unió

belül az Európai Bizottság hivatali struktúrájába tartozó 36 főigazgatóság közül a kereskedelemmel foglalkozó egység.

Donor A segínyt nyújtó/folyósító hivatalos szerv, ami lehet egy állam vagy nemzetközi szervezet.

EBRD (European Bank for Reconstruction and Development) Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank: 1990-ben 10 Mrd ECU tőkével alapított, londoni székhelyű bank, amelynek célja a kelet-közép-európai országok piacgazdasági átmenetének támogatása.

EDF (European Development Fund) Európai Fejlesztési Alap.

EIB (European Investment Bank) Európai Beruházási Bank.

Európai Parlament (European Parliament, EP) az Európai Unió közvetlenül az állampolgárok által választott képviselőtestülete, amelynek jelenleg 732 tagja van, akik nemzetközi pártfrakciókba csoportosulva látják el munkájukat. Az Európai Parlament nem az EU fő törvényhozó szerve, mivel jogalkotó, döntéshozó szerepe korlátozott. Ugyanakkor az eredetileg csak konzultatív funkciókkal létrehozott közösségi intézmény az évek során – az alapszerződések módosításaival – egyre komolyabb hatásköröket szerzett. A különböző Európai Unió szerződések fokozatosan ruházták fel társjogalkotói feladatokkal az EP-t, amely így ma már a közösségi döntéshozatal jelentős részében a Tanács mellett egyenrangú és megkerülhetetlen.

Exporthitel Az eladó ország által a vevőnek nyújtott hitel, amely a többnyire különben kevésbé fizetőképessé vevő áruvásárlását teszi lehetővé, s ezáltal az eladó ország exportját segíti elő.

„Észak-Dél” A régebbi fejlett – fejletlen (fejlődő) szembeállítás helyett ma leggyakrabban az „Észak-Dél” kifejezést használják. Az „Észak” a Föld gazdaságilag fejlett országaira vonatkozik, amelyek „többnyire” az északi féltekén találhatóak (kivévelt képez pl. Ausztrália és Új-Zéland). A „Dél” a Föld gazdaságilag fejletlenebb, többnyire a déli féltekén elhelyezkedő országainak összefoglaló neve. A „Déli” országok közé azok tartoznak, amelyekben

alacsony az egy főre jutó nemzeti össztermék és fejletlen egészségügygel, illetve oktatással rendelkeznek. (A kifejezés nem a legsze- rencsésebb, pl. a két Korea ebben az érte- lmezésben „helyet cserél”: Dél-Korea „északi”, míg Észak-Korea „déli” országnak számít!)

FAA (Foreign Aid Assistance) Külföldi Segély Támogatás.

Fair Trade Magyarul méltányos kereskedelem; a nemzetközi árucserre szokásos felfogásától eltérő megközelítés. Kereskedelmi partnersé- get jelent, amely a hátrányos helyzetű termel- lők számára hivatott a fenntartható fejlődést előmozdítani. Elsősorban jobb kereskedelmi feltételek biztosításával, valamint a fejlett országokban folyó szemléletformáló kampá- nyokkal.

FAO (Food and Agriculture Organization) Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szer- vezete: A FAO-t 1945. október 16-án alapítot- ták Québec Cityben. 1981 óta ezt a napot évente élelmezési világnapként ünneplik. A FAO a vidékfejlesztés vezető intézményeként működik az ENSZ-rendszerben. A mezőgaz- dasági fejlesztés, a jobb táplálkozás és az élelmiszerbiztonságra való törekvés támo- gatásával – „legyen mindenkinek mindenkor az aktív és egészséges élethez szükséges ételme” – azon munkálkodik, hogy enyhítse a szegénységet és az éhínséget.

Fejlesztési együttműködés A fejlett országok- nak, illetve egyes nemzetközi szervezeteknek a kevésbé fejlett országok megsegítésére, támogatására irányuló politikája és gyakorlata.

Fejlesztéspolitika (Aid policy) A fejlett orszá- goknak, illetve egyes nemzetközi szerveze- teknek a kevésbé fejlett országok megsegíté- sére, támogatására irányuló politikája.

Fejlődő ország Bár a „fejlődő ország” fogalma általánosan elfogadott nyelvhasználatunkban, mégsincs egyértelmű definíció erre a foga- lomra, csak olyan meghatározások és szin- onimák, mint a „harmadik világ” vagy a „déli országok”. Ezek a fogalmak – éppen úgy, mint a „fejlődő ország” fogalom maga – vitathatóak. A fejlődés mibenlétét nem lehet könnyen meghatározni, se általános érvé- nyűen a fogalmat definiálni, vagy értéksem- legesen leírni, mivel az az éppen aktuális

értékrendszeren alapuló megítéléstől függ. A „harmadik világ” fogalmának eredetét ide- ológiailag a Kelet-Nyugat konfliktus határozta meg, és a 90-es évek elejétől alig használta- tos. Nemzetközileg nincs egyértelműen elfo- gadott gyakorlat a megfelelő kifejezés hasz- nálatára vonatkozóan. Így például az ENSZ 1971-ben megtartott közgyűlése két fogalmat különített el egymástól: a Least Developed Countries (legkevésbé fejlett országok) és a Less Developed Countries (kevésbé fejlett országok) fogalmait. A fejlődő országokon belül fogalmilag gyakran elkülönítik a küszöb- országokat is, melyek tradicionálisan még a fejlődő országokhoz tartoznak, de már nem mutatják azok tipikus jellemezőit. A külön- böző szervezetek (Világbank, OECD, IMF, EU) az utóbbi években a küszöb-országról listát állítottak össze. Egységes lista azonban nem létezik, mivel az ide sorolt országok szá- ma listánként eltérő, 10 és 30 között ingadozik.

Feltételelesség Mindazon feltételeknek az ösz- szessége, amelynek teljesítésétől függ a se- gélyek donor általi folyósítása.

Fenntartható fejlődés A fenntartható fejlődés (sustainable development) a '90-es években vált a nemzetközi politikai és ökológiai viták központi fogalmává. A vita kiindulópontja az ENSZ Környezeti és Fejlesztési Bizottságá- nak (a Brundtland Bizottságnak) 1987-ben előterjesztett éves beszámolója volt. A sus- tainable development fogalmát itt határozták meg a következőképpen: a „fenntartható fej- lődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket”. Hosszú ide- ig a fenntartható növekedés volt használat- ban, de mivel az ökológia egyik központi „mondandója” éppen a növekedés korlátaira vonatkozik, így ez a kifejezés ma már nem használatos. Mivel a „fejlődés” szó megle- hetősen relatív, a kurrens szakirodalomban immáron leggyakrabban a „fenntarthatóság” kifejezést használják.

G8 A világ legfejlettebb országait tömörítő szer- vezet. USA, Japán, Németország, Kanada, Olaszország, Franciaország, Nagy-Britannia, Oroszország.

GATS (General Agreement on Trade in Services) Általános Egyezmény a Szolgáltatások Keres-

kedelméről: 1995-ben 144 ország, köztük Magyarország által aláírt, a WTO keretében elért megállapodás a nemzetközi kereskedelmi rend szabályainak, illetve hatáskörének a szolgáltatások nemzetközi forgalmára való kiterjesztését illetően, továbbá a szolgáltatások nemzetközi forgalmában is a „legnagyobb kedvezmény elvének” alkalmazása; vagyis a pénzügyi szolgáltatások piacosításához, liberalizációjához, privatizációjához és deregulációjához nyújt nemzetközi keretet.

GATT (General Agreement on Tariffs and Trade)

Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény: 1947-ben megkötött egyezmény a vámok és kereskedelmi korlátozások csökkentése, a nemzetközi kereskedelem bővítése és liberalizálása céljából. Híres alapelve „a legnagyobb kedvezmény elve” (most-favoured-nation principle), amely kizárja a diszkriminációt és előírja a bármely partnernek „viszonosság” (reciprocity) alapján nyújtott legnagyobb vámkedvezmény kiterjesztését valamennyi más kereskedelmi partner számára. A GATT célul tűzte ki a nem vámjellegű, ún. nem tarifális kereskedelmi korlátok (non-tariff trade barriers) felszámolását, valamint általában a kereskedelmi konfliktusok saját keretei között történő tárgyalásos nemzetközi megoldását.

GCAP (Global Call to Action Against Poverty)

Közös Fellépés a Szegénység Ellen: a világszegénység felszámolásáért küzdő nemzetközi mozgalom, amely a világ több mint 100 országának és csaknem 1000 civil szervezetének hálózata.

GDP (Gross Domestic Product) bruttó nemzeti termék.

Genovai tüntetések 2001. július 20-án elképesztő biztonsági intézkedések és százezres tüntetések közepette került sor a hét legfejlettebb ország és Oroszország (G8) találkozájára. A csúcstalálkozó előzetes napirendjén a világgazdaság növekedésének kilátásai, a jövőbeli gazdasági krízisek elkerülésének lehetőségei és a világ szegényeinek megsegítése szerepelt. A tüntetők szerint azonban a valódi cél az volt, hogy a szegényebb országokat rákényszerítsék piacaik megnyitására a multinacionális cégek előtt, ami ezen országok további elszegényedéséhez vezet. Több összecsapás után még péntek délután a ren-

dőrök közvetlen közelről fejbe lóttak egy 20 éves olasz fiatalembert, Carlo Giulianit. A háromnapos tiltakozó megmozdulás csúcspontjaként szombat délután 200 000 ember vonult végig Genován. Több ezer békés, pacifista tüntetőt véresre vertek a rendőrök. 93 embert alvás közben támadtak meg egy iskolában, többet elhurcoltak és megkínóztak. Jelenleg kb. 100 rendőr ellen folyik eljárás. Viszont egyetlen érintett politikusnak sem kellett számot adnia az eseményekről.

Globalizáció Alapvetően a világ országainak és népeinek szorosabb integrációjáról van szó, kiváltója pedig a közlekedési és távközlési költségek nagymértékű csökkenése, illetve a termékek, szolgáltatások, tőkejavak, tudás, és (kisebb mértékben) a munkaerő áramlását akadályozó mesterséges korlátok lebontása volt. A globalizációt új intézmények keletkezése kísérte, amelyek a már meglévőkhöz csatlakozva kezdték meg határokon átnyúló tevékenységüket. Továbbá a globalizációval ismét nagyobb teret kaptak a régóta fennálló államközi szervezetek (ENSZ, ILO, WTO).

Globalizáció-kritika (alternatív globalizáció) A legújabb globalizációs vitákban a globalizáció-kritika a neoliberais gazdasági globalizációt ellenzők által használt fogalom. A kifejezés alapvetően egy alternatív gazdaságpolitikai irány megnevezése, mely – szemben a jelenlegi gazdasági megközelítésekkel – nem a teljes világpiaci integrációt javasolja, hanem – a nemzetközi gazdaságtól való elzárkózás elkerülése mellett – a helyi gazdaságok önellátásra való törekvését ajánlja. Az „anti-globalizáció”, „anti-globalista” kifejezések pontatlanok (hisz nem a globalizáció en bloc „ellenzéséről” van szó). Az anti-globalista szót már egyre kevesebben használják.

Globális környezetpolitika A környezeti problémák globális méreteket öltenek, és már nem unilaterálisan (egyoldalúan), hanem csak multilaterálisan, azaz nemzetközi szinten lehet őket megoldani. A globális környezeti problémák a Globális Környezeti Változások Tudományos Tanácsának meghatározása szerint olyan, a környezetet – az óceánokat, és a szárazföldet – érintő változások, melyek eredete közvetlenül vagy közvetetten emberi tevékenységhez köthetők. Ezeknek a környezeti problémáknak a megoldása – vagyis

maga a környezetpolitika – különböző nemzetközi egyezmények sokszor nagy változást mutató tartalmú, és regionális érvényességű halmaza. Annak ellenére, hogy az első, határon átvívelő, a fajok védelmére kötött egyezmény már a múlt század elején létrejött, globális környezetpolitikáról csak a '70-es évektől beszélhetünk. Alapkövét négy évvel korábban, 1972-ben Stockholmban az Egyesült Nemzetek közgyűlése által összehívott környezeti konferencia rakta le. A konferencia a határokon átvívelő környezeti problémákat először vitatta meg globális léptékkal mérve. Legfontosabb eredménye az Egyesült Nemzetek Környezeti Programjának (UNEP) létrejötte, mely 1973-ban Nairoiban kezdte meg működését. A tudományos felfedezések mellett a '70-es és '80-as években a Római Klub (Limits to Growth - A növekedés határai) és a Brundtland Bizottság (Our Common Future – Közös jövőnk) jelentései fontos szerepet játszottak a globális környezettudat kifejlesztésében. Míg az első jelentés az erőforrások kimeríthetőségét tartotta szem előtt, addig a Brundtland Bizottság megalkotta a fenntarthatóság fogalmát. A csúcspontot az 1992-ben, Rio de Janeiróban megtartott Környezet és Fejlődés Világkonferencia (UNCED) jelentette. A konferencián az Éghajlatváltozási Keretegyezmény, a Biológiai Sokféleség Egyezmény és az Agenda 21 keretén belül további multilaterális környezeti egyezmények születtek meg. A '90-es években az Egyesült Államok Kiotói Egyezményből való kilépése után gyökeres fordulat következett be, mely a 2002-ben Johannesburgban megtartott Fenntartható Fejlődés Világkonferencia után sem változott meg lényegesen. Mivel a kormányzatok a fokozott multilaterális erőfeszítéseket illetően nem jutottak egyezségekre, Johannesburgban olyan alternatív intézmények, mint a vállalatok és nem kormányzati szervek együttműködése került előtérbe.

GNI (Gross National Income) Bruttó nemzeti jövedelem.

HAND (Hungarian Association of NGOs for Development and Humanitarian Aid) Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség.

HDI (Human Development Index) Humán Fejlődési Index: egy mutatószám, amely a világ

országainak összehasonlítását teszi lehetővé a várható élettartam, az írnitadás, az oktatás és az életszínvonal alapján.

HIPC (Highly Indebted Poor Countries) Súlyosan, nagymértékben eladósodott szegény országok.

Hivatalos Fejlesztési Segély Lásd ODA.

Hivatalos segély Az elsősorban az újonnan feltörekvő donorok által más (európai) rendszerváltó országoknak nyújtott segélyek és támogatások.

Humanitárius segítségnyújtás (humanitarian aid, relief) elsősorban természeti katasztrófák, krízishelyzetek, polgárháborúk stb. esetén nyújtott gyors segélyezés.

IDA (International Development Association) Nemzetközi Fejlesztési Társulás: a Világbank egyik részlege, 1960-ban kezdte meg működését. A legrászorultabb fejlődő és átalakuló országoknak adandó kölcsönökkel foglalkozik.

IDC (International Development Cooperation) Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés.

ILO (International Labour Organization) Nemzetközi Munkaügyi Szervezet: alapokmányát a Versailles-i béke keretében hagyták jóvá 1919. április 11-én. 1946-ban az ENSZ első szakosított intézményévé vált. Céljai: teljes foglalkoztatottság és az életszínvonal emelése, a munkaerő szabad áramlásának biztosítása, munka- és egészségvédelmi intézkedések betartatása, a fejlődés eredményeiből való igazságos részesedés biztosítása, a szociális biztonság megteremtése, anya- és gyermekvédelem. Sajátos hármastagolású szerv, tevékenységében egyenlő joggal vesznek részt a kormányok, a munkaadók és a munkavállalók szakszervezeti képviselői. Központja a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Genfben.

IMF (International Monetary Fund) Nemzetközi Valutaalap: az 1944-ben a Bretton Woodsban kötött megállapodás alapján létrehozott, washingtoni székhelyű nemzetközi pénzügyi intézmény, vezető testülete a tagállamok képviselőiből áll. Eredeti funkciója a nemzetközi monetáris együttműködés és kereskedelem-

bővülés előmozdítása, valamint a nemzeti valuták stabilitásának megóvása és az arra irányuló politikák felügyelete mellett és érdekében az átmeneti fizetési mérleghiánnyal küzdő tagállamok rövid és középlejáratú hitelekkel való ellátása. A hitelfelvételek ma már kvóták szerinti úgynevezett „különleges leihívási jogok alapján” történnek, amelyekben a befizetett és kikölcsonzött összegeket nyilvántartják. Tekintettel a változó és növekvő igényekre, elsősorban az új és kevésbé fejlett vagy eladósodott tagállamok problémáira nyújt megoldást az IMF.

Inflált segély (Inflated aid) Azon pénzügyi-eszköz-áramlásoknál ODA-ként való elszámolása, amelyek ténylegesen nem járulnak hozzá a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósításához.

Kedvezményes feltételű hitel A donor ország kormánya által a recipiens ország kormánynak nyújtott kölcsön, amelynek feltételei (lejárat, türelmi idő, kamatláb stb.) kedvezőbbek a banki hitelekénél; egy hitel akkor minősül ODA-nak, ha adományeleme legalább 25%-os.

Kötetlen segély Olyan pénzügyi támogatás, amely nincs feltételekhez kötve, és szuverén módon felhasználható.

Kötött segély (tied aid) Olyan vissza nem térítendő támogatás, amelyet a recipiens csak meghatározott célra (például a donortól való áru- és szolgáltatásvásárlásra, beszerzésre, projektre vagy projektfinanszírozásra) használhat fel.

Kötött segélyhitel Olyan exporthitel-nyújtási tranzakció, amely során a hitelezés bizonyos költségeit (például kamat vagy biztosítási díj) a donor segélyként, vissza nem térítendő támogatásként nyújtja a recipiensnek.

Kulturális globalizáció A kultúra kontextusában értelmezett globalizáción általában a világ kulturális egységességét, sokszínűségének elvesztését értik. A kultúra (amely igen tág értelmű fogalom) ebben a megközelítésben egy társadalomra vagy egy társadalmi csoportra jellemző, sajátos szellemi, anyagi és emocionális nézőpontok összességét jelenti. Ez nemcsak a művészetet és irodalmat foglalja magába, hanem az életformákat, az em-

ber alapvető jogait, értékrendszereket, a hagyományt, a nyelvet és a vallásokat is. A globalizáció révén a kultúra így körülírható sajátosságai tűnnek el, válnak egy „közös maszsa” részeivé. A kulturális globalizációt ugyanakkor szokták azonosítani azzal a vélekedéssel is, mely szerint az amerikai, illetve nyugati „fogyasztói” kultúra más országokba, régiókba és kontinensekre is áttérjed, és ezzel elnyomja, „elnyugatósítja” az ott lévő eredeti kultúrákat.

Külföldi Segély Támogatás Lásd: FAA.

LDC (Least Developed Countries) Legfejlettebb Országok.

Lokalizáció A helyi értékek védelme a neoliberais globalizáció folyamatának alternatívájaként vált ismertté, melyet elsősorban egy nemzetközi fórum, az On Globalization nevű összefogás 25 különböző ország 60 aktivistája (többek között Walden Bello, Lori Wallach, Vandana Shiva, Martin Khor, Edward Goldsmith) képvisel. Tartalma szerint a „lokális” kifejezést az állam alatti egységként értelmezik, de akár magát az államot is jelentheti, illetve egyes esetekben az állam regionális csoportosulását. Alapelve, hogy a döntéshozatal az alacsonyabb szinten lévő, a megvalósítandó cél szempontjából alkalmas egységre kerül át (szubszidiaritás).

Make Poverty History Az „Tegyük történelemmé a szegénységet” nevű, 400 tagszervezetből álló nemzetközi szegénységellenes koalíció, mely a skóciai Gleneaglesben tartott G8-as csúcstól alakult 2005-ben, a globális szegénység felszámolását tűzte ki célul.

MDG (Millennium Development Goals) Lásd: Millenniumi Fejlesztési Célok.

Migráció A migráció az emberek közigazgatási határokon átívelő földrajzi helyváltoztatását jelenti, mely tartós vagy bizonyos mértékben tartós letelepedéssel jár. Megkülönböztetünk országhatárokon átnyúló nemzetközi vándorlást, és egy ország részterületet (pl.: tartományok, provinciák, megyék, községek) közötti belső vándorlást. A migrációs mozgásokat ma globális jelenségnek tekinthetjük, mely a Föld minden államát érinti, és általában az adott országon belüli fejlődési folyamatok kísérőjelensége.

Millenniumi Fejlesztési Célok Az ENSZ 2000. szeptemberi közgyűlésén elfogadott azon célok, amelyek 2015-re történő teljesülésétől a legkevésbé fejlett országok lakossága helyzetének lényeges javulását várják.

MNC (Multinational Cooperation) Multinacionális szervezetek, intézmények, vállalatok (multinational organizations, institutions, enterprises): olyan szervezeti, intézményi, vállalati képződmények, amelyeken belül kettőnél több állam, illetve az azokhoz tartozó természetes vagy jogi személyek szervesen összefonódott részvétele a jellemző. Multinacionális tehát az olyan vegyes tulajdonú vállalat, amelynek részvényesei különböző állampolgárságú tulajdonosok, a vállalat működésében viszont ez a tulajdonosi elkülönülés és az ahhoz kapcsolódó illetékességi elhatárolás közvetlenül nem érvényesül, vagyis amelynek irányítása és üzletpolitikája az „egyenemzetiségű” részvénytársaságokhoz hasonlóan egységes és nyereségorientált. Értelemszerűen egy multinacionális vállalat abban is különbözik egy nemzetközi vállalatól, hogy az alapítói-, illetve részvénytulajdonosok több ország, illetve szuverén állam természetes vagy jogi személyei közötti megoszlása közvetlenül nem befolyásolja a vállalat működését és egységes irányítását.

Monterrey-konszenzus 2002-ben a mexikói városban az ENSZ-tagállamok megerősítették a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósítása iránti elkötelezettségüket és megállapodtak a szükséges felajánlás mértékében (0,7%/GNI), továbbá a segélyhatékonyság alapvető kritériumaiban.

Multilaterális segély A különböző nemzetközi szervezetek által nyújtott segélyek, támogatások, illetve az egyes donor országoknak a nevezett nemzetközi intézményekbe való befizetései.

NAFTA (North American Free Trade Agreement) Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezmény: az Amerikai Egyesült Államok Kanadával és Mexikóval 1992-ben hozta létre ezt a gazdasági szervezetet. Tagállamai szabadkereskedelmi övezet kialakítására töreksznek, hogy áruik vámmentesen kerülhessenek piacra országaik között. Ugyanakkor a társuláson kívüli országok termékei csak jelentős vám megfizetésével juthatnak be piacraikra.

NEFE (Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés)

A fejlett országoknak a kevésbé fejlett országok támogatására irányuló tevékenysége. A 2319/1999. (XII.7.) Kormányhatározat alapján a külügy-, a gazdasági és a pénzügyminiszter kidolgozta a Magyar Köztársaság Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési (NEFE) Koncepcióját, amely korábbi segélypolitikánk átfogó újragondolását jelentette, és amelyet a kormány 2001. július 24-i ülésén elfogadott.

NEFE-GTF (Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés, Gazdaság- és Tudománypolitikai Főosztály)

A KÜM 2003-ban állította fel, hogy az EU-csatlakozás után ellássa Magyarországnak mint új donorállamnak a nemzetközi fejlesztési (segélyezési) feladatait. Az uniószerterve elfogadott gyakorlat szerint a fejlesztési, együttműködési prioritásokról a politika dönt, a konkrét projekteket azonban szerződötetett civil szervezetek vagy profitorientált tanácsadó cégek valósítják meg, melyek a megbízást és a forrásokat pályázatok útján nyerik el.

NEFE-TB (NEFE Tárcaközi Bizottság)

A Kormány 2121/2003. (VI.6.) Korm. határozata döntött a külügyminiszter elnökletével működő NEFE Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, amelynek fő feladata a NEFE-ben érintett partnerországok és célterületek meghatározása.

NEFE-TTT (NEFE Társadalmi Tanácsadó Testület)

A NEFE főosztály részben civil szervezetek képviselőiből, nagyrészt akadémikusokból és közméltóságokból álló véleményező és tanácsadó szerve.

Nemzetközi Fejlesztési Társulás

1960-ban a Világbank leányvállalataként létesített pénzügyi szervezet, amely hosszúlejáratú, kedvezményes feltételű hiteket nyújt a kevésbé fejlett országoknak.

Nemzetközi Valutaalap Lásd: IMF.

Neoliberalizmus Az állami beavatkozástól és a bürokratikus szabályozásoktól mentes gazdasági viszonyok laissez-faire elvéhez való ragaszkodás. A mai világgazdaságban érvényesülő monopolisztikus erők, árszabályozó kartellek visszaszorítását és az állami vám-, illetve tarifális és nem vámjellegű, nem

tarifális akadályok további leépítését szorgalmazza. A szabadpiaci spontaneitást tartja követendőnek. A gazdasági szabadságot korlátozó, a piac normális működését megzavaró állami beavatkozás megléte és további fokozása ezen elmélet szerint károkat okoz a gazdaságban.

NGDO (Non-Governmental Development Organization) Fejlesztéssel foglalkozó „nem kormányzati” civil szervezet.

NGO (Non-Governmental Organization) Nem kormányzati civil szervezet. Egyéb hasonló tartalmú elnevezések: CSO (Civil Society Organization); PVO (Private Voluntary Organization); GRO (Grassroots Organization); CBO (Community-Based Organization); NPO (Non-Profit / Not-for-Profit Organization).

OA (Official Assistance) A rendszerváltó országok támogatására irányuló hivatalos segély.

ODA (Official Development Aid) Hivatalos fejlesztési segély: a donor országok kormányai által nyújtott bilaterális segélyek (adományok és hitelek), valamint a nemzetközi szervezetek költségvetéséhez való hozzájárulásuk.

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet: az OECD az 1948-ban a Marshall-segély lebonyolítására és a nyugat-európai országok gazdaságának háború utáni konszolidálására felállított Európai Gazdasági Együttműködés Szervezetének (Organization for European Economic Cooperation – OEEC) jogutódaként jött létre 1961-ben. A fejlett piacgazdasággal rendelkező országokat tömörítő szervezet a tagországok gazdasági és szociális politikájának koordinálására biztosít intézményes keretet. A szervezet fő céljának tekinti, hogy elősegítse a tagországokban a gazdasági növekedést, a magas foglalkoztatási szintet és a pénzügyi stabilitást, illetve a világkereskedelem fejlődését.

Orvosok Határok Nélkül (Médecines sans Frontières, MSF) A világ egyik legnagyobb orvosi segélyszervezetét francia orvosok hozták létre 1971-ben. Az alapszabályában foglaltak alapján tagjainak az a feladata, hogy segítsék a háborús konfliktusok, a járványok, a természeti és az emberek által okozott kataszt-

rófák áldozatait, valamint mindazokat, akik a nagy földrajzi távolság vagy etnikai helyzetük miatt nélkülözik a megfelelő egészségügyi ellátást.

Oxfam International 1995-ben megalapított, éhínséggel és szegénységgel foglalkozó civil összefogás. Az Oxfam 13 regionális szervezet nemzetközi konföderációja, mely több mint 100 országban, több mint 3000 partnerszervezettel dolgozik együtt a szegénység leküzdéséért. (A 13 régió: Ausztrália, Belgium, Kanada, Franciaország, Németország, Nagy-Britannia, Hong Kong, Írország, Hollandia, Új-Zéland, Québec, Spanyolország, Egyesült Államok.)

Recipients (recipient) A segélyek, támogatások kedvezményezettje.

Seattle-i tüntetések A WTO 1999. november 30. és december 3. között tartotta harmadik miniszteri konferenciáját. A megbeszélés előkészítése során a két fő gazdasági hatalom, az Egyesült Államok és az EU elsősorban a közöttük lévő, főként a mezőgazdasági támogatások, a befektetések és a verseny területén fennálló ellentétek elsimítására törekedett. A tárgyalásokat a szabad kereskedelem áldásos hatásaiból keveset érzékelő fejlődő államokat kizáró, nem átlátható tárgyalási módszer jellemezte. A tanácskozás harmadik napján az afrikai, majd a karibi küldöttek csoportja közleményben jelentette ki, hogy nem írja alá a záródokumentumot. Az eseményt több mint 30000 fős, Amerikában a vietnami háború óta nem látott, a rendőrség brutális fellépést kiváltó tömegtüntetés kísérte. A „seattle-i csata” tekinthető a globális nemzetközi szervezetek (IMF, Világbank, WTO), illetve a nemzetközi csúcsetezői konferenciák (G8) elleni, a későbbiekben rendszeressé váló felvonulások nyitányának. Bár a rendkívül eltérő eredetű és tartalmú mozgalmakat, civil szervezeteket összehozó tüntetések résztvevőinek indíttatása igen széles skálán mozgott, minimális követeléseként fogalmazódtak meg a nemzetközi intézmények működésének demokratikus ellenőrzésére, a szegény országokat sújtó adósságok elengedésére, a leginkább a nyugati nagyvállalatoknak kedvező, a természeti erőforrásokat feléltó kereskedelmi liberalizáció korlátozására, összességében a fenntartható fejlődés biztosítására vonatkozó jelszavak.

Seattle to Brussels Network páneurópai hálózat, mely a fenntarthatósággal kapcsolatos civil politikának kíván nemzetközi keretet biztosítani. Célja a globalizáció és a nemzetközi kereskedelem igazságosabbá és fenntarthatóbbá tétele. Tagjai a legkülönbözőbb európai országok környezetvédő-, emberjogi-, fejlesztéspolitikai- és szakszervezetei.

Segélyfigyelés (aid-watch) A NEFE-figyelés, az egyes donor országok segélynyújtó tevékenységének különböző szempontok szerinti monitorozása, elemzése és értékelése.

Segélyfolyósítás Az éves kötelezettségvállalásból az adott évben ténylegesen folyósított segélyek, támogatások összessége.

Segélyhatékonyság A nyújtott segélyek felhasználási hatékonyságának vizsgálata akár a donor, akár a recipiens ország oldaláról.

Segélytudatosság A kevésbé fejlett országok nemzetközi támogatása szükségességének tudatosítása a fejlettebb országok lakossága körében, valamint a nemzetközi fejlesztéspolitikáról való tájékoztatás, annak népszerűsítése és kommunikálása.

Strukturális beavatkozás (structural adjustment) korábban a Világbank, a Valutaalap és a WTO által közösen végrehajtott gazdaságpolitika, amelynek lényege a fejlődő országok gazdaságának strukturális átalakítása, pl. privatizáció, dereguláció, piacnyitás, a szabadkereskedelem, az irányított hitelpolitika és a technikai-infrastrukturális fejlesztés eszközeivel.

Szükségletfelmérés Az az eljárás, amelynek során felméri, hogy a recipiensnek mire lenne szüksége.

TDA (transnational corporations) Transznacionális társaságok: azok a vállalatok, részvénytársaságok, illetve korporációk, amelyeknek nemcsak a működése terjed ki – leányvállalataik és bedolgozó, szolgáltató partnereik révén – egyszerre több nemzetgazdaságra, hanem tőketulajdonuk is „többnemzetiségű” (multinacionális), vagyis ennél több ország állampolgáraihoz, illetve jogi személyiségeihez tartozik. A transznacionális társaságok specifikuma és sajátos problematikája nemcsak tevékenységi struktúrájukkal, valamint

tulajdoni és irányítási szerkezetükkel függ össze, hanem a befogadó államokhoz való viszonyuk politikai vonatkozásaival is.

Technikai együttműködés, technikai segítségnyújtás (technical assistance) Szakértők küldése és fogadása, valamint ösztöndíjasok fogadása formájában megvalósuló vissza nem térítendő támogatás.

Tényleges segély, támogatás (genuine aid) A folyósított segélyeknek, támogatásoknak az a része, amely a recipiens országokban közvetlenül vagy közvetve a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósulását segíti elő.

Tobin-adó James Tobin (1918–2002) keynesiánus közgazdász javasolta 1972-ben, a valuták árfolyamát stabilan tartó Bretton Woods-i devizarendszer összeomlása után, hogy a spekuláció visszaszorítása érdekében adóztassák meg a valutaátváltásokat. A Nobel-díjas közgazdász 2001-ben így nyilatkozott javaslatáról: „A devizamegadóztatás arra lett kitalálva, hogy az árfolyam ingadozásokat tompítsa. Az ötlet nagyon egyszerű: minden valutaátváltásnál egy kis adó lenne kiszabva, mondjuk 0,5%. Ettől a spekulánsok visszariadnak.” Tobin gondolatát az 1997-es délkelet-ázsiai válság után a globalizáció-kritikai mozgalmak karolták fel, élükön az ATTAC-kal. Azóta a Tobin-adó kettős célt hivatott szolgálni: az adókievetés oldaláról nézve a piaci rendszerre nézve is káros spekuláció megfékezését, a beszedett pénzek felhasználása felől pedig a Földünkön tapasztalt nyomor enyhítését.

UNDP (United Nations Development Programme) Az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja: az 1965-ben felállított UNDP fő feladata a fejlődő országok gazdasági és társadalmi fejlődésének elősegítése az általa finanszírozott programok révén, amelyek többek között a szegénység elleni küzdelemre, a munkahelyteremtésre, a nők helyzetének javítására, a természeti erőforrások védelmére irányulnak. A 174 fejlődő országban, illetve területen állomásozó, 132 irodát működtető UNDP pénzügyi támogatásának 90%-a a világ legszegényebb 66 országába irányul. Az UNDP számos speciális pénzügyi alapot és programot irányít, mint például az ENSZ Önkéntesek Programját és az Egyesült Nemzetek Női Fejlesztési Alapját. Tevékenységét a 36 tagú Végrehajtó Tanács (Executive Board)

irányítja, amelyben a fejlődő és a fejlett országok képviselői is helyet kapnak. A testület az ENSZ Közgyűlésének tesz jelentést. Működését az országok önkéntes felajánlásából finanszírozza.

UNEP (United Nations Environment Programme) az ENSZ Környezeti Programja: az ENSZ Közgyűlése által 1972-ben létrehozott UNEP az ENSZ környezetvédelmi tevékenységének irányítója. Az UNEP feladatai közé tartozik a világ környezeti helyzetének figyelemmel kísérése, a nemzetközi környezetvédelmi együttműködés fejlesztése, a nemzetközi környezetvédelmi jog előmozdítása, a környezetvédelmi veszélyek jelzése. Az UNEP programjait a Környezeti Alap (Environment Fund) fedezi, amelyet jórészt kormányok önkéntes felajánlásai tesznek ki. Vezető szerve az 58 ország képviselőjéből álló, évente ülésező Kormányzótanács (Governing Council). A testület tagjait az ENSZ Közgyűlése választja meg a földrajzi eloszlás figyelembevételével.

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) ENSZ Menekültügyi Főbiztoság: az 1950-ben genfi székhellyel alapított szervezet célja a menekültek jogainak támogatása, védelme. A UNHCR 1989 óta Magyarországon is működött egy irodát.

UNICEF (United Nations Children's Fund) ENSZ Gyermekalap: Az ENSZ Közgyűlésének megbízásából 1946 óta a gyermekek jogainak védelmében tevékenykedik; közreműködik a gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítésében, valamint a képességeik kiteljesítéséhez szükséges lehetőségek megteremtésében.

Via Campesina Mezőgazdasági kis- és közép-termelők nemzetközi összefogása, mely a családi és az ökológikus gazdálkodást hirdeti, védi a mezőgazdaságban érintettek (pl. nők, bennszültek, stb.) jogait, harcol a méltányos kereskedelemért és az élelmiszer-önrendelkezésért. A szervezet központja Jakartában található, legismertebb szóvivője José Bové.

Világbank (World Bank) Washingtonban székelő, öt nemzetközi intézményből álló bankcsoport, melyet 1945. december 27-én, a Bretton Woods-i egyezmények aláírása után alapítottak. Ezen szervezetek közös, egymással

összefüggő célkitűzései, hogy hitelezési, konzultációs és tőkeáramlást elősegítő tevékenységeiken keresztül elősegítsék a kevésbé fejlett gazdasági országokban a növekedést.

Világkereskedelmi Szervezet Lásd: WTO.

Washingtoni konszenzus A neoliberalis gazdaságpolitika „credója”; az IMF és a Világbank stabilizációval és intézményi átalakulással kapcsolatos „reformjavaslatai”, melyek középpontjában a privatizáció, a dereguláció és a kereskedelem liberalizálása áll. Ma már számos vezető közgazdász (pl. Joseph Stiglitz) elavultnak és működésképtelennek tekinti, és „poszt-washingtoni” időszakról beszél.

WHO (World Health Organization) Egészségügyi Világszervezet: az ENSZ egyik szervezete, a nemzetközi közegészségügy koordináló hatóságaként működik. Székhelye a svájci Genf városban található. A szervezet alapokmánya 1948. április 7-én lépett életbe: ez a nap azóta az Egészségügyi Világnap.

World Social Forum (Társadalmi Világforum) A Társadalmi Világforumot első ízben 2001 januárjában rendezték meg a braziliai Porto Alegre-ben. Az elnevezés a Davosban 1971 óta megtartott Gazdasági Világforumra utalt, mellyel szemben egyfajta ellenpólusként kívánt megjelenni. Az alternatív-globalizáció talán legnagyobb találkozója a növekedés és a rövidtávú haszonszerzés kizárólagosságával szemben az egymásrautaltság, a szolidaritás és a fenntarthatóság jelszavait tűzte zászlajára.

WTO (World Trade Organization) Kereskedelmi Világszervezet: 1995-ben az Uruguay fordulón elért megállapodás alapján a GATT mint egyezmény helyébe lépő (és annak fokozatos átalakítását megvalósító) új és átfogó nemzetközi kereskedelmi szervezet. A WTO nem alkot szabályokat a maga számára, mindössze fórumként szolgál, amelynek keretében a kereskedelmi tárgyalások folyhatnak, és gondoskodik róla, hogy az egyezményeket betartsák.

NEMZETKÖZI HUMANITÁRIUS ÉS FEJLESZTÉSI CIVIL SZÖVETSÉG (HAND SZÖVETSÉG)

HÁTTÉR

Magyarország európai uniós és OECD-tagsága sürgetővé tette azoknak az intézményeknek és működési mechanizmusoknak a kialakítását, amelyek hatékonyabb magyar részvételt biztosítanak a nemzetközi fejlesztési együttműködés területén. Mialatt a magyar Külügyminisztérium kormányzati jóváhagyással kidolgozta a nemzetközi fejlesztési együttműködés magyar koncepcióját, 2003-ban a fejlesztési és humanitárius területen dolgozó magyar non-profit szervezetek szükségesnek ítélték egy, a magyar NGDO-kat (Non-governmental Development Organisation) tömörítő szervezet létrehozását.

CÉLOK, ALAPELVEK

Az egyesület tagok által meghatározott küldetése, hogy a tagszervezetek fejlesztés és humanitárius segélyezés terén szerzett évtizedes tapasztalatát hasznosítva hozzájáruljon egy fenntartható fejlesztést szolgáló, átlátható nemzetközi együttműködési politika kialakításához, és ennek során szakmai együttműködő partnere legyen a magyar kormányzati szervezeteknek.

Szerkesztette **Balogh Réka, Blahó Györgyi, Csillag Gábor**

Munkatársak **Almási Judit** (Civil Társadalom Fejlődéséért Alapítvány), **Frida Balázs** (Anthropolis Egyesület),

Mikesy Álmos (Magyar Önkéntesküldő Alapítvány), **Scheiring Gábor** (Védegyelet)

Layout, grafika **Bóna Toma**

Olasószerkesztő **Eszter Mária**

ISBN 9-789638-783608

Kiadja a **HAND Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség**

t: +36 1 328 0873 f: +36 1 328 0874

e-mail: office@hand.org.hu, www.hand.org.hu

Ez a kiadvány újrahasznosított papírból készült.

Támogatta a Presidency Fund.

© HAND 2008.

AZ EGYESÜLET CÉLJAI

– Az egyesület a magyar fejlesztési együttműködési politika meghatározó szereplőjévé kíván válni.

– Hangsúlyt fektet a közös érdekek képviselésére a mindenkori kormányzattal, a külföldi és nemzetközi intézményekkel, valamint az Európai Unióval folytatott párbeszéd során.

– Célja a társadalmi szemléletformálás: az érzékenységet, a tudatosságot és az önkéntes társadalmi részvételt elősegítő figyelemfelkeltő kampány szervezésén keresztül a fenntartható fejlesztés, a humanitárius segélyezés és a nemzetközi fejlesztési együttműködés terén.

– Partnerségközvetítés a különböző szervezetek között, és az információ megfelelő áramlásának biztosítása.

A HAND SZÖVETSÉG MUNKACSOPORTJAI

- Globális Nevelés
- Aid Watch
- NEFE
- Afrika Munkacsoport

Ezekről részletes leírás a Szövetség weboldalaán található: www.hand.org.hu

KÖZÖD?!

„Sajnálom, ha valakik éheznek Afrikában, de itthon is elég baj van.”

„Nem voltunk gyarmattartók, nem a mi dolgunk, hogy mi történik a volt gyarmati országokban.”

„A világban mindig is voltak gazdagok és szegényék. Ez van: nincs mit tenni.”

„Ha dolgozabbak, szorgalmasabbak lennének, biztos lenne mit enniük. Nem mi tehetünk róla, aki nem dolgozik, ne is ...”

„A jóléti kapitalizmus és a fogyasztói társadalom mindenhol meghozza a fejlődést. Csak át kell venni ezt a modellt, és idővel a harmadik világ országai is fejlettek lesznek.”

„Lehet, hogy nem igazságos a rendszer, de az átlag ember ebbe nem tud beleszólni.”

**ISMERŐSEK EZEK AZ ÉRVEK? IGEN?!
MÁR CSAK AZ A KÉRDÉS, HOGY IGAZAK-E?!**

MI KÖZÜNK HOZZÁ?

— SAJTÓ KÉZIKÖNYV —

Magyarország és a nemzetközi fejlesztés

